

پند نامه عطار

شیخ فریدالدین محمد بن ابراهیم نیشابوری قدس سره نیک مصنفانید پندور صدر
شعرا و عرفا و وزیر حسین میرزا میر علی شیرنواپی رحمه الله تعالی نغمات الانس
ترجمه سی نسائم المحبته من شائمه الفتوة نام تصنیف دلپذیر لریده مرحوم مصنف نیک مناقب
ذکرده اینتہ دور شیخ فریدالدین عطار نیشابوری شیخ مجدالدین قدس سره ماہانیک
مریدی دورلار و بعضی دیب دورلار که اویسی ایرکاندورلار و مولانا جلالالدین
رومی قدس سره سوزلاریده مذکور دور کیم شیخ منصور حلاج نوری یوز ایللیک
یلدین سونکرا شیخ فریدالدین عطار روحی غه تجلی قیلدی و آنینک مرپسی
بولدی دیب دورلار که آلا آنداق که آت لاری مشهور دور عطار ایرکاندورلار
توبه لاریغه سبب بو ایرکاندور که بیر کون عطار لیغ دوکانیدا معاملہ غه مشغول
و مشغول ایملیش لار درویشی دوکان ایشیککی کا بیتار و نچه قانلا شی الله دیر آنکا
پروا قیلما س لار اول درویش دیر که ای خواجه فی نوع اولگونک دور الار دیب
دورلار آنداق که سینک اولگونک دور درویش دیب دور که سین منینک دیک اول
آلماس سین آلا دیب دورلار که نیچوک درویش دیب دور که مونداق و بیفاج
آیاق باشی آستیدا قوبوبتور و الله دیب دور و جاننی حق قه تسلیم قیلد دور
آلازینک حالی متغیر بولوبتور و دوکان و آندا هر فی بار ایرکاندور برهم اوروب
بو طریقی قه کبری ب دورلار و حضرت شیخ بزرگوارنیک نظم و نثری دین مصنفانی
بیحد کوبتور اولچه ایل آراسید احواله وجود بار نظام لاری یوز بیکرمی مینک بیت تخمینا
بولغای و اول حضرت آلتی یوز بیکرمی بیٹی دا کفار ایللیکی دا شهادت شریتی

پند نامه عطار

بو کتاب باصمه سنه رخصت بیرلدی سنکت پیتر بورخده ۲۶ نجی

نویابرده ۱۸۸۴ نجی یلده **

تأییب دورلار دیرلار که مبارک سن لاری یوز اون تورث یاش دا ایرمیش ومطهر
مزارلاری نیشابوردادور یزار ویتبرک به انتهی اهل عرفانه معلوم اوله دور بوپند
عطار کتابی اگرچه ولایتمزده بوندن مقدم نیچه کره طبع وتمشیل اولنسه ده لیکن
طبعنده چندان اعتبار ودقت اولنمد غندن کوب خطا واقع اولمشدور لهدا
مترجم حقیر اوقیانلردن دعا امید ایدوب نسخهء مصری واستانبولیدن
تصحیح هم ترجمه ایدوب سنهء هجرینک منکک اوج یوزده ایکنجی
یلنده * قران تاجرلردن شمس الدین بن حسینک خراجانی
ایله قران شهرناه مطبعهء ایمپراطوریده طبعنه شروع ایدلدی

اول مرتبه ۱۸۸۵ نجی یلده *

بند نامه عطار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آنکه ایمان داد مِثی خاکرا
اول کیم ایمانی ببردی براوچ
داد از طوفان نجات او نوحرا
بپردی طوفاندن قوطماقتی اول نوحغه
تاسزای داد قوم عادرا
ناینکه جزانی بپردی عاد قومینه
بر خلیش نار را کلزار کرد
اوزینک دوستینه اوتنی کل باقچهسی قبلی
کرد قوم لوط را زیر وزبر
قبلی لوط قومی آسون اوست
پشهء کارش کفایت ساخته
بر چین آنک اشنی یناچک دوزمش

حمد بیحد آن خدای پاکرا
چیکسز حمد اول پاک خدای تعالی غه خاصدور
آنکه در آدم دمید او روح را
اول کیم آدمغه اوردی اول جاننی
آنکه فرمان کرد قهرش بادرا
اول کیم امر قبلی آنک قهر صفتی ییلکا
آنکه لطف خویش را اظهار کرد
اول کیم اوزینک مهربانچلغنی آشکاره قبلی
آن خداوندیکه هنگام سحر
اول خدای تعالی کیم سحر وقتنک
سوی او خصمی که تیر انداخته
آنک طرفینه بردشمن کیم اوقنی انمش

ناقه را از سنک خارا برکشید
 توهنی مرمرطاشندن تارتدی یعنی چبقاردی
 در کفی داود آهن موم کرد
 داود اوچنده نیمورنی بالاوز قیلدی
 شد مطیع خاتمش دیو و پری
 بولدی بوی سونغوچی آنک یوزکینه شیطان هم پری
 هم زیونس لقمهء با حوت داد
 ینه یونس پیغمبردن بر لقمه فی بالقغه بیردی
 دیگریرا تاج بر سر می تهد
 ایکنچی قولغه تاجنی باشینه قویادور
 عالمی را در می ویران کند
 دنیانی بر صولوده خراب قیلور
 نیست کسر را زهرهء چون و چرا
 یوقدور کشیکا طاقت نیچوک ونی اوچون دهمکا
 وآن دیگر رارنج وزحمت می دهد
 اول ایکنچی کا رنجنی دخی زحمتنی بیره دور
 دیگری در حسرت نان جان دهد
 ایکنچی کومج حسرتنده جاننی بیورور
 وآن دیگر کرده دهان از فاقه باز
 اول ایکنچی قیلغان آغزنی فقیرلکدن آچف

آنکه اعدارا بدریا درکشید
 اول کیم دشمنلارنی دریاغه تارتدی
 چون عنایت قادر قیوم کرد
 قچان یاردم قدرتلی الله تعالی قیلدی
 با سلیمان داد مُلک و سروری
 سلیمانغه بیردی پادشاهلغنی والوغلغنی
 از تن صابر بکرمان قوت داد
 ایوب پیغمبر تنندن قورتلارغه آرق بیردی
 بندهء را آره بر سر می نههد
 بر قولغه بچقنی باشینه قویادور
 اوست سلطان هر چه خواهد آن کند
 اولدور پادشاه هر نرسه نی تلاشه آنی قیلور
 هست سلطانی مسلم مرورا
 باردور پادشاهلق طابشرلمش آنکا
 آن یکی را کنج نعمت می دهد
 اول براو کا نعمت خزینه سنی بیره دور
 آن یکی را زر دو صد همیان دهد
 اول براو کا آلتوننی ایکی یوز فایچق بیورور
 آن یکی بر تخت با صد عز و ناز
 اول براو تختک یوز عزت برله دخی یوز ناز برله

دیکری خفته برهنه در تنور
 ایکنچی یوقلاغان بالانغاج مېچده
 وآن دیکر برخاک خواری کرده یخ
 اول ایکنچی توفراغه خورلف ایله قیلغان بوز
 کس نمی یار دکه آنچادم زند
 کشی فادراولاس کیم اول اورنگ صولو اورمغه
 بند کانرا دولت شاهی دهد
 قول لارغه پادشاهلق دولتی بیروز
 طفل را در مهد گویا او کند
 یاش بالانی بیشکده سوزلا کوچی اول قیلور
 این بجز حق دیکری کی میکند
 اوشبونی خدای تعالی دن باشقه ایکنچی نبتاک قیلور
 نجم را رجم شیاطین میکند
 بولدوزنی شیطان لارغه آنلغوچی قیلور دور
 آسمانهارا هم او دارد نگاه
 کوللارنی بنه اول تونادور ساقلاب
 قول اورا لحننی آوازنی
 آنک سوزینه کوی یوق ناوش یوق

آن یکی پوشیده سنجاب وسمور
 اول براو کیکن نیننی ذخی کیشنی
 آن یکی بر بستر کمنخا ونخ
 اول براو اشطوف نوشکده ذخی یفاک نوشکده
 طرفه العینی جهان برهم زند
 بر کره کوز آچوب بومغاچه دنبانی خراب قیلور
 آنکه بامرغ هوا ماهی دهد
 اول کیم هوا قوشینه بالقنی بیروز
 بی پدر فرزند پیدا او کند
 آناسز بالانی بار اول قیلور
 مرده صد ساله را حی میکند
 یوز یلغی اولوکنی ترک قیلور دور
 صانعی کز طین سلاطین میکند
 بر بارانغوچیدور کیم بالقدن پادشاهلار قیلور دور
 از زمین خشک رویاند گیاه
 قوری بردن اوستوره دور اولاننی
 هیچ کس در ملک او آنبازنی
 هیچ کشی آنک مملکتنده اورناق یوق دور

در نعت سید المرسلین و خاتم النبیین صلی الله تعالی علیه وعلی آله وسلم

آخر آمد بود فخر الاولین
 صونکن کبلدی بولدی اولکی لرنک ماقتالشی

سید الکونین ختم المرسلین
 دنیا آخرتک خواجه سی مرسل لرنک آخری

انبیا و اولیا محتاج او

پیغمبر لر دخی ولیلر آنک محتاجی
مسجد او شد همه روی زمین
آنک مسجدی بولدی بارچه بیر یوزی
از سر انکست او شق شد قمر
آنک بارمق باشندن یارلغوجی بولدی آی
وآن دیگر لشکر کشی ابرار بود
اول ایکنچی اید کولرنک لشکر باشی بولدی
بهر آن کشتند در عالم ولی
آنک اوچون اورولدیلر عالمده ولی کا
وآن دیگر باب مدینه علم بود
اول ایکنچی علم شهرینک ایشکی بولدی
عم پاکش حمزه وعباس بود
آنک پاک عمی حمزه دخی عباس بولدی
بر رسول و آل واصحابش تمام
رسول کا دخی آلینه دخی صحابه لرینه بارچه سینه

آنکه آمد نه فلك معراج او

اول کیم کبلدی توقز کوك آنک معراجی
شد وجودش رحمة للعالمین
بولدی اول حضرتنک بارلغی بارچه عالمک رحمت
آنکه یارش شد ابو بکر و عمر
اول کیم آنک یولداش بولدی ابو بکر دخی عمر
آن یکی اورا رفیق غار بود
اول براو آنکا چوقر یولداش بولدی
صاحبش بودند عثمان و علی
آنک یولداش بولدیلر عثمان دخی علی
آن یکی کان حیا و حلم بود
اول براو اویات خزینه سی یومشاقلق خزینه سی بولدی
آن رسول حق که خیر الناس بود
اول خدا اینعالی رسولیکم آدمیلرنک اید کوراکمی بولدی
هر دم از ماصد درود و صد سلام
هر صولوده بزلردن یوز صلوات یوز سلام

در مناقب ائمه دین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین

رحمت حق بر روان جمله باد
الله تعالی نك رحمتی بارچه سینک جانینه بولسون
آن سراج امتان مصطفی
اول مصطفی علیه السلامک امتلرینک چراغی

آن امامانیکه کردند اجتهاد
اول امام لار کیم قیلدیلار جهدی
بو حنیفه بود امام باصفا
ابوحنیفه امام اعظم بولدی امام صافلق برله

باد فضل حق قرین جان او
 بولسون الله تعالی نك فضلی آنك جانینك یولداشی
 صاحبش بو یوسف القاضی شده
 آنك یولداشی ابو یوسفی قاضی بولغان
 شافعی ادریس مالک با زفر
 امام شافعی ادریس اوغلی امام مالک زفر ایله
 روحشان در صدر جنت شاد باد
 آنلارنك روحلاری او جمانك تورنك شاد بولسون

شاد باد ارواح شاکردان او
 شاد بولسون آنك شاکردارینك روحلاری
 وز محمد ذوالمنن راضی شده
 امام محمدن خدای تعالی رضا بولغان
 یافت زیشان دین احمد زیب و قر
 تابدی آنلاردن محمد عم دینی زینتنی دخی نورنی
 قصر دین از علمشان آباد باد
 دینك سرابی آلارنك علمندن نورنك بولسون

در بیان عذر کناه خواستن

پادشاهها جرم مارا در کنار
 ای پادشاه بزنگ کناهزنی کبچکل
 تو نیکو کاری وما بد کرده ایم
 سین اید کو اشلیسن بز لر یاوزلقتی قیلغان بز
 سالها در فسق وعصیان بوده ایم
 کوب یلر فسقده وکناهده بولغان بز
 روز و شب اندر معاصی بوده ایم
 کبچه کوندوز کناهده بولغانمز
 دائما در بند عصیان بوده ایم
 همیشه کناه بغاونك یعنی قصدنك بولغانمز
 بی کنه نکندشته بر ما ساعتی
 کناهسز اونمکاندور بز لر کا بر کنه ساعت

ما کنه کاریم وتو آمر زکار
 بز لر کناه قیلغوچی مز سین یارلقاغوچی
 جرم بی اندازه بی حد کرده ایم
 کناهنی اولچاوسز چیکسز قیلغان بز
 آخراز کرده پشیمان کشته ایم
 آخر قیلغاندن اوکنکوچیکا اورلکامز
 غافل از یوءخند نواصی بوده ایم
 غافل فیوءخند بالنواصی دیکن آیتدن بولغانمز
 هم قرین نفس وشیطان بوده ایم
 بینه نفس یولداشی دخی شیطان یولداشی بولغانمز
 با حضور دل نکرده طاعتی
 کونکنک حضور ی برله قیلماغانمز برکنه طاعتی

آب روی خود بعصیان ریخته
 اوزینک یوز صونی کنه برله قویغان
 زانکه خود فرمودهء لا تقنطوا
 آنک چون کم اوزینک بیورغانسن امید کبسمانکز دیب
 نا امید از رحمتت شیطان بود
 امیدسز سنک رحمتنکنن شیطان بولور
 پیش از ان گاندر جهان خاکم کنی
 آندن الکاری کیم دنیاده منی توفراق ایلسن
 رحمتت بادا شفاعت خواه من
 سنک رحمتنک بولسون بنم شفاعت تلا کوچم
 از جهان با نور ایمانم بری
 دنیادن ایمانم نوری برله ایلت

بر در آمد بندهء بکر ریخته
 ایشککا کبلیدی بر قاقچان قول
 مغفرت دارد امید از لطفی تو
 بارلقانماقلقنی امید توتارسنک مهر باخچلغنکنن
 بحر الطافی تویی پایان بود
 سنک رحمت دریانک توبسز بولور
 چشم دارم کز کنه پاکم کنی
 کوز توتامن کیم کناهدن منی پاک ایلسن
 نفس و شیطان زد کریماراه من
 نفس دخی شیطان اوردی ای الله منم یولنی
 گاندر آندم کز بلدن جانم بری
 شولصولوده کیم تندن منم جانمنی ایلتورسن

در بیان نکوهش نفس اماره کوید

وانکهی بر نفس خود قادر بود
 آندنصونک اوزینک نفسینه کوچی بنگوچی بولور
 باشد او از رستکاران جهان
 بولور اول کیمسه دنیانک خلاص اولمشارندن
 کز بی نفس وهوا باشد دوان
 نفس آرتوندن هوا آرتوندن بولور بوکر کوچی
 خواهد آمر زیدنش آخر خدای
 تزار آنی بارلقامقنی آخر خدای تعالی

عاقل آن باشد که او شاکر بود
 عقللی کیمسه اول بولور کیم اول شکر قیلغوچی بولور
 هر که خشم خود فر و خورد ای جوان
 هر کیم اوزینک آچرونی آشادی ای یکت
 آن بود ابله ترین مردمان
 اول بولور ایرانلرنک احمقراغی
 وانکهی پندارد آن تاریک رای
 آندنصونک گمان قیلور اول قارانغو اویلی

کرچه درویشی بود سخت ای پسر
 اگرچه فقیر لک بولور قانی ای اوغل
 هر که او را نفس توستن رام شد
 هر کیم آنکابویلا غوچی نفس اطاعت قیلغوچی بولدی
 در ریاضت نفس بدرا گوشمال
 ریاضنده یاوز نفسنی قولاق بور
 هر که خواهد تا سلامت ماند او
 هر کیم تلاسه ناکیم سلامت قالور اول
 مرد مانرا سر بسر در خواب دان
 ایرنارنی باشدن باشقه یعنی بارچه سنی یوقیلد بیل
 آنکه رنجاند ترا عذرش پذیر
 اول کیم رنجتسه سنی آنک عذرنی قبول قیل
 حق ندارد دوست خلق آزار را
 خدای تعالی تونماس دوست خلقنی رنجوتکو چنی
 از ستم هر که دلی را ریش کرد
 ظلم لقدن هر کم بر کونکلنی جراحتملی قیلسه
 آنکه در بند دل آزاری بود
 اول کیم کونکل رنجتو بغاونده یعنی قصدنک بولسه
 ای پسر قصد دل آزاری مکن
 ای اوغل کونکل رنجتو قصدن قیلمه

هم زدرویشی نباشد خوبتر
 بنه فقیر لکدن بولاس بخشش راق نرسه
 از خرد مندان نیکو نام شد
 عقلی لردن ایدکو آنلی بولدی
 تانیندازد ترا اندر ضلال
 ناکیم صالحا سون سنی ضلالنکا
 از جمیع خلق رو کرد اند او
 بارچه خلقدن یوزنی دوندرسن اول
 کشت پیدار آنکه اورفت از جهان
 بولدی او یاو اول کیم اول کیتدی دنیادن
 تا بیابی متفرت بروی مکیار
 ناینکه نابارسن بارلقانمقنی آنک اوزرینه نوتمه
 نیست این خصلت یکی دین دار را
 یوقدور بو اش برگنه دین توتوقو چیغه
 آن جراحت بر وجود خویش کرد
 اول جراحتملی اوزینک ذاتینه قیلدی
 در عقوبت کار او زاری بود
 عذابده آنک اش زارلق بولور
 وز خدای خویش پیزاری مکن
 اوز خدایینکدن بیزمکلکنی قیلمه

<p>ورنه خوردی زخم بر جان ای پسر اگر آنداق بولماسانک بیدنک جراحتنی جانغه ای اوغل کرهمی خواهی که کردی معتبر اگر اسنه سنک کیم بولورسن اعتبارلی بر وجود خود ستم بیخدا مکن اوز دانتکغه ظلمنی چیکسز قیلمه تانه بیننی دست و پای خود ببند ناپینکه کورمس سن اوزنکنک قول آیاغکنی باغلی آنچه ان کس از عقوبت رسته نیست اوشانداق کشی عذابدن قتلغوچی تکلور</p>	<p>خاطر کس را مرنجان ای پسر کشی نك کونکنی رنجتمه ای اوغل نام مردم جز بنیکوی مبر کشی نك اسمنی ایزگولکن باشقه ایلتمه قوت نیکی نداری بد مکن ایزکولک قوتنی نوتماسانک یاوزلق قیلمه رو زبان از غیبت مردم ببند بار تیلنی کشی نك غیبتندن باغله هرکه از غیبت زبانش بسته نیست هرکیم غیبتدن آنک تلی باغلی بولسه</p>
---	---

در فوائد خاموشی

<p>جز بفرمان خدا مکشای لب خدای تعالی نك فرمانندن باشقه آنچه ایرتنی بر دهان خود بینه مهر سکوت اوزنک نك آغزنکغه قویغل نیک تورمق مهرنی کرنجاتی بایدت خاموش کن اگر قولماق کیرک بولسه سنکانبیک تورماقنی قیل دل درون سیننه بیمارش بود کونکل کوکرك اچنده آنک سرخاری برلور</p>	<p>ای برادر کر تو هستی حق طلب ای فرنداش اگر سن بارسن اللهنی استا کوچی کر خبر داری زحی لایهوت اگر خبرتوتسانک ترک اللهدن هرکیز اولس اول ای پسر پند و نصیحت گوش کن ای اوغل اوکوتنی دخی نصیحتنی ایشت هرکه را گفتار بسیارش بود هرکیم نك سوزی کوب بولسه</p>
---	--

عاقلانرا پیشه خاموشی بود
 عقلی لرنك هنری سوزلس سزلك بولور
 خاموشی از کذب و غیبت واجبست
 نيك تورماق بالغاندن دخی غیبتدن واجب دور
 ای برادر جز ثنای حق مگو
 ای قزنداش الله تعالی نك ثناسندن باشقهنی ایتمه
 هر که در بند عبارت میشود
 هر کیم عبارت قیدنده بولور
 دل زیر گفتن بمیرد در بدن
 کونکل کوب سوزلمکن اولار تنده
 ای که سعی اندر فصاحت میکنی
 ای کیم جهتی سوچک سوزده قبله سن
 رو زبانرا در دهان محبوس دار
 بار نیلنی آغزده خبس لشمش توت
 هر که او بر عیب خود بینا شود
 هر کیم اول اوزینک عیبنی کور کوچی بولسه

پیشه جاهل فراموشی بود
 نادانك هنری اونماق بولور
 ابلهست آن کو بگفتن را غیبت
 احمق دور اول کیم ایتمکا رغبتلنکوچیدور
 قول حق را از برای دق مگو
 حق سوزنی باطل اوچون ایتمه
 هر چه دارد جمله غارت میشود
 هر نرسه توتسه بارچه سی نالاو بولور
 کرچه گفتارش بود در عدن
 اگر چه آنک سوزی بولور عدن شهرینک انجوسی
 چهرهء دل را جراحت میکنی
 کونکلنک یوزنی جراحتلی قبله سن
 وز خلائق خویش را مایوس دار
 خلقلردن اوزنکنی امیدسز توت
 روح اورا قوتی پیدا شود
 آنک جانینه بر قوت بار بولور

در بیان عمل خالص

هر که باشد اهل ایمان ای عزیز
 هر کیم بولسه ایمان اهلی ای عزتلو

پاك دارد چار چیز از چار چیز
 پاك توتار دورت نرسه نی دورت نرسه دن

خویشتن را بعد از آن موءمن شمار
 اوزنکنی آندن صونك موءمن ساي
 تا كه ايمانك نيقتد در زبان
 تا كيم سنك ايمانك توشمس زيانغه
 شمع ايمان ترا باشد ضيا
 سنك ايمانك شمينه بولور يافتلق
 مرد ايمان دار باشي والسلام
 ايمان نوتقوچي اير بولورسن دخي سلامت اياسي
 ورنه دارد باشد ايمانش ضعيف
 اكر نوتماسه بولور آنك ايماني ضعيف
 روح اوراره سوي افلاك نيست
 آنك جانينه يول كوكلر طرفينه بوقدور
 هست بيحاصل چو نقش بوريا
 بولور فائده سز قامش نمازلق بيزاكسي
 در جهان از بندگان خاص نيست
 دنياده خاص قول لاردن بولماس
 كار او پيوسته بارونق بود
 آنك اش نوناش رونقلى يعنى مقبول بولور

از حسد اول تو دل را پاك دار
 كوچلكدن اولسن كونكلى پاك توت
 پاك دار از كذب وز غيبت زبان
 پاك توت يالغاندن دخي غيبتدن تلى
 پاك كردارى عمل را از ريا
 پاك اكر نوتسانك عملنى ريدان
 چون شك را پاك داري از حرام
 نجان قورصافنى پاك نوتسانك حرامدن
 هر كه دارد اين صفت باشد شريف
 هر كيم نوتسه بوصفتنى بولور شريف
 هر كه باطن از حرامش پاك نيست
 هر كيم ايچي حرامدن پاك بولمسه
 چون نباشد پاك اعمال از ريا
 نجان بولماسه پاك عملر ريدان
 هر كه را اندر عمل اخلاص نيست
 هر كيم نك عمله اخلاص بولمسه
 هر كه كارش از براي حق بود
 هر كيم آنك اش الله تعالى او چون بولسه

در بيان حسن خلق

هر كه آن دارد بود مرد اصيل
 هر كيم آني نوتسه بولور اصل اير

چار چيز آمد بزرگي را دليل
 دورت نرسه كبلدى الوغلقغه علامت

علم را اعز از کردان بیحساب
 علمنی عزت قیلماق حسابسز
 سیمین از دوستان یافتن خبر
 اوچونچسی دوستلاردن نابماق خبرنی
 هرکه دارد دانش و عقل و تمیز
 هر کیم توتسه علمنی دخی عقلنی دخی تمیزنی
 ای برادر کر خرد داری تمام
 ای قونداش اگر کامل عقل توتسانک
 هرکه باشد ترش روی تاخ کوی
 هر کیم بولسه چتق بوزلی آچی اینکوچی
 هر که از دشمن نباشد بر حذر
 هر کیم دشمندن بولمسه صافلانمق اوزرینه
 در میان دوستان مسرور باش
 دوستلار آراسنده شادلانمش بول
 ای پسر تدبیر راه وتوشه کن
 ای اوغل بول فکرن دخی آزوق فکرن قیل

خلق را دادن جواب باصواب
 خلایقغه بیرمک جوابنی طوغریلق برله
 از بلای دشمنان کردن حذر
 دشمنلارنک بلاسندن قیلماق صافلانمقنی
 اهل علم و علم را دارد عزیز
 علم اهلتی دخی علم اهلتی توتار عزتلو
 نرم وشیرین کوی با مردم کلام
 بومشاق وتانلی ایت کشکاسوزنی
 دوستان ازوی بگردانند روی
 دوستلر آندن دوندورولر بوزنی
 عاقبت بیند ازو رنج و ضرر
 آخر کورور آندن رنجونی دخی ضررنی
 کر خرداری زدشمن دور باش
 اگر عقل توتسانک دشمندن یراق بول
 پس حدیث این و آن یک گوشه کن
 مونکصونکک بونک سوزنی آنک سوزنی بر طرفغه قیل

در بیان احتراز کردن از چهار چیز

تا توانی باش از آنها باحذر
 ناکه قوتنک یتسه بول آلاردن صافلانغوچی

چهار چیزست ای برادر باخطر
 دورت نرسه دور ای قونداش خترلی

رغبت دنیا و صحبت با زنان
 دنیاغه کونکل قویبق خانولار برله صحبت قیلمق
 با بدان الفت هلاک جان بود
 یاوزلر برله دوست بولمق جاننک هلاک لغی بولور
 کرچه بینی ظاهرش نقش و نیکار
 اگرچه کوره سن آنک طشی نقشلی بیزالکی
 لیک از زهرش بود جانرا خطر
 لیکن آنک آغوندن بولور جانغه ختر
 باشد از وی دور هر که عاقلست
 بولور آندن یراق هر کیم عقلی دور
 چون زنان مغروررنک و بومکرد
 خانولار کبی نوسکا آلدائش دخی ایسکابوله
 هر دوروزی شوی دیگر خواستست
 هر ایکی کونده ایکیچی ایرنی نلاکاندور
 پس هلاک از زخم دندان میکند
 موننک صونکنده هلاک نیش جراحندن قیله دور
 پشت بروی کردود ادش سه طلاق
 آرقهنی آنک اوزرهنه قیلمدی بیردی آنکا اوج طلاق

قربت سلطان والفت با بدان
 پادشاهغه یاقنلق یاوزلر برله دوست بولمق
 قرب سلطان آتش سوزان بود
 پادشاهغه یاقنلق کوپدور کوچی اوت بولور
 زهر دارد در درون دنیا چو مار
 آغونی توتادور ایچنده دنیا یلان کبی
 می نماید خوب و زیبا در نظر
 کورنه دور بیخشی دخی زینتلو فراوده
 زهر این مار منقش قاتلست
 بو نقشلی یلاننک آغوی اولتور کوچیدور
 همچو طفلان منکر اندر سرخ و زرد
 یاش بالار کبی قارامه قزلقه دخی صاریغه
 زال دنیا چون عروس آراستست
 دنیا قارچی یاش کیلن لر کبی زینتلنکاندور
 لب به پیش شوی خندان میکند
 ایرننی ایر آلدنده کولکچی قیله دور
 مقبل آن مردی که شد زین جفت طاق
 سعادت اهلی اول ایردر کم بولدی بو خانوندن بالغز

در بیان علامات نیک بختی

شد دلیل نیک بختی چار چیز | هر که این چارش بود باشد عزیز
 بولدی اید کویختنک علامتی دورت نرسه | هر کیم بو دورت آنک بولسه بولور عزتלו

اصل پاك آمد دليل نيك بخت
 پاك اصل كبلدی ايدكوبختنك علامتی
 نيك بختان را بود رأی صواب
 ايدكو بختلوركا بولور توغری اوی
 هرکه ایمن از عذاب حق بود
 هر کیم ایمن خدای تعالی عذابندن بولسه
 عمر دنیا پنج روزی بیش نیست
 دنیانك عمری بیش کون آرتق یوقدور
 ترك لذات جهان باید گرفت
 دنیا لذتلرنی قویماقتی کیرك تونماق
 دریء لذات نفسانی مباحش
 نفس لذتلری ازنده یعنی قصدنك بولمه
 نیست حاصل رنج دنیا بردنت
 یوقدور فائده دنیا رنجونی ایلتمکنکن
 ازنتت چون جان روان خواهدشدن
 تنکنن قجان جان نلاسه یورکوچی بولماقتی
 مرترا از دادن جان چاره نیست
 سنا جان بیرمکنن چاره یوقدور

نیست بی اصلی سزای تاج و تخت
 یوقدور اصلسز ناجغه لایق دخی نخنکالایق
 آنکه بدرأی است باشددر عذاب
 اول کیم باوز اویلیدور بولور عذابنك
 نیست موءمن کافر مطلق بود
 بولماس موءمن مطلق کافر بولور
 عافلسنت آنکس که پیش اندیش نیست
 غافلدور اولکش کیم آلتی اویلاغوچی ایمسدور
 دامن صاحب دلان باید گرفت
 کونکل ایالیرینك اینکانی کیرك تونماق
 دوستدار عالم فانی مباحش
 دوست توفوقچی فانی بولغوچی دنیانی بولمه
 عاقبت چون می بیاید مردنت
 اخر آنك اوچون کیرك دور اولمنك
 خاکت اندر استخوان خواهدشدن
 توفراغ سرپاکننده نلاسه بولماقتی
 ره زنت جز نفسکی اماره نیست
 بولونکنی اورغوچی نفس اماره دن باشقه یوقدور

در بیان چهار صفت که عاقبترا بدان توان یافتن

عاقبترا کر بخواهی ای عزیز
 سلامتکنی اگر نلاسنك ای عزتلو

می توانی یافتن در چار چیز
 قادر بولورسن ناباغه دورت نرسه ده

تندرستی و فراغت بعد از آن
 تن سلامتکی بوشامق آندن صونك
 عافیت را زان نشانی باشدت
 سلامتککا آندن علامت بولور سنکا
 دیگر از دنیا نباید هیچ جست
 ایکنچی دنیادن کبرك ایمس هر کیز ایسنك
 تانیفتی ای پسر در دام نفس
 ناینکه نوشمس سن ای اوغل نفسنك توزاغینه
 کم بدو ده بهرهای نفس را
 کیم پیر آنکا نفسنك اولوشارنی
 تا بیند از ند اندر چه ترا
 تا کیم صالحه لر قویبغه سنی
 در کنه کردن دلیرش میکند
 کناه قیلماقده آنی بهادر قیله دور
 تانیفتی در بلا و در بزه
 ناینکه نوشمس سن بلاغه دخی کناهغه
 همچو حیوان بهر خور آخور مساز
 حیوان کبی آشامق او چون آخور بیگنه توزمه
 پر مخور آخر بهائم نیستی
 طولی آشامه آخر حیوان توکل سن

ایمنی و نعمت اندر خانه دان
 ایمنك دخی نعمت یورطده بیل
 چونکه بانعمت امانی باشدت
 آنکچون کیم نعمت برله ایمنك بولسه سنکا
 بادل فارغ چو باشی تن درست
 بوشاغوچی کونکل ایله فجان بولسانك تن سلامت
 بر میاورد تاتوانی کام نفس
 کبالتورمه قادر بولغانده نفسنك مرادن
 زیر پای آور هوای نفس را
 آییاق آستینه کبالتور نفسنك آرزوسنی
 نفس و شیطان می برند از ره ترا
 نفس دخی شیطان ایلتهلر یولدن سنی
 نفس بلرا هرکه سیرش میکند
 یاوز نفسنی هر کیم آنی طوق قیله دور
 حلق خود را دوردار از هر مزه
 اوزننك بوغازنکنی یراق نوت هر تمدن
 زاب و فان تالب شکم را پر مساز
 صودن دخی کوچدن ایرنکا قافی قورساقنی طولی توزمه
 روز کم خور کر چه صائم نیستی
 کوندوز کیم آشا اگر چه روزه توکل سن

خفته کانرا بهره زین انعام نیست
 یوقلغانلارغه نصیب بو احساندن یوقدور
 بهر گور خود چراغی بر فروز
 اوزنك نك قبرنك اوچون چراغنی یاقفور
 كر خبر داری ز روز رَسَاجِنِز
 اكر خبر توتسانك قیامت كوندن
 دامن ازوی كرتوچینی همرواست
 ایناكنی آندن اكر سن جيسانك ینه دورستدور
 چون نی جاوید دروی بودنی
 آنكچون ایمس منكو آنده بولماغنك
 تاچو بدری باطنت كردد منیر
 ناكیم نولان آی کبی ایچنك بولسون یاقفور غوچی
 در هوای اطلس و دیبا مباحش
 اطلس آرزوسنده دخی قماش آرزوسنده بولمه
 زنده کی میبایدت در ژنده شو
 تركلك كبرك بولسه سنكا یاماولی لباسه بول
 شربتی از نامرادی نوش کن
 بر شربتنی مراد سزلقندن ایچمکنی قیل یعنی ایچ
 پاك ساز از كبر اول سینهر
 پاك قیل كبردن الك كو كراكنی

خواب و خور جز پیشه انعام نیست
 یوقی دخی آشامق حیوانلرنك هنرنندن باشقه ایسدور
 ای که در خوابی همه شب تا بروز
 ای کیم یوقدوسن بارچه کیچ كونكا چاقلی
 ای پسر بسیار خواهی خفت خیز
 ای اوغل كوب تلی سن یوقلامنی طور
 دل درین دنیای دون بستن خطاست
 كونكلی بوز بون دنیاغه باغلامق خطادور
 از چه بندی دل بدنای دنی
 نی اوچون باغلیسن كونكلی زبون دنیاغه
 ظاهر خود را میارا ای فقیر
 اوزنك نك طشکنی نوزومه ای فقیر
 طالب هر صورت زیبا مباحش
 هرزینتلو صورتنی ایستکوچی بولمه
 از هوا بکدر خدارا بنده شو
 نفس آرزوندن کیچ خدای تعالی کا قول بول
 خرقه پشمینه را بردوش کن
 یونلی کیومنی اینکا قیل
 ای که در بر میکنی پشمینه را
 ای کیم اینکا قیله سن یونلی کیومنی

رو بدرکن جامهای فاخرت بار طش قبل یعنی صال نفیس چابانلارکنی	کره می خواهی نصیب آخرت اگر نلاسنگ آخرت اولوشنی
ترك راحت گیر و آسایش مجوی راحت قویماقنی توت راحتلمکنی استمه	بی تکلف باش و آرایش مجوی تکلف سز بول بیزنمکنی استمه
باصفتهای نیکو موصوف باش ایذکو صفتلر ایله صفت لائمش بول	همچو صوفی در لباس صوف باش صوفی کبی بون کیومده بول
زیر پهلوی جامه خوابت مباحش قابرغه آسنده بوقنک کیومی یعنی نوشاک بولماسون	در برت کوکسوت نیکو مباحش اینکنده کیم بخش کیوم بولماسون
زانکه خمیشتش عاقبت بالین بود انک اوچون کیر بیچ آنکا آخر یاستوق بولور	مرد دره را بوریا قالین بود بول ایرینه قامش نمازاق ختفه پالاس بولور

در بیان تواضع کردن

باش درویش و بدرویشان نشین بول درویش درویشلر برله اولتور	کرترا عقلست بادانش قرین اگر سنک عقلنک باردور علم ایله مقارن یعنی برکا
دائم اول درویشلرله همشین تاتوانی غیبت ایشان مکن قوتنک یتکاچه آلارنک غیبتنی قیلمه	بو بیت لرنک ترجمه سنده مرحوم محمد شریف (نظم) عقلنک اولسه علمنک ایله کر قرین همشیننی جز بدرویشان مکن اولتورداشنی درویشلردن باشقه ایله قیلمه
قیلمه آنلردن شکایت ای نکار دشمن ایشان سزای لعنتست آلارنک دشمنی لعنت کا لایقدور	(نظم) ایسته مه درویشلردن اوزکایار حب درویشان کلید جنتست درویشلرنی سومک اوجماحنک اچکچیدور

(نظم) حبی دور اوجماغ کلیدی آنلری
 پوشش درویش غیر از دلق نیست
 درویشنگ کیومی ایسکی کیومدن باشقه یوقدور
 (نظم) کیپورلر دلقدن اوزکا لباس
 مرد تاننهد بغرق نفس پای
 ایر قویما یچه نفسنگ توبه سینه آیاقنی
 مردره دربند قصر و باغ نیست
 یول ایری سرای بغاونک باچه بغاونک ایسدور
 کر عمارت را بری بر آسمان
 اگر یورطنی ایلتسنگ کوککای یعنی بیک بیوک قیلسانک
 کر چورستم شوکت و زورت بود
 اگر رستم کبی شهرتنگ دخی کوچنگ بولسه
 کر چو کیخسرو بمانی پایدار
 اگر کیخسرو کبی فالسانک کوب زمان
 ای پسر از آخرت غافل مباش
 ای اوغل آخرندن غافل بولسه
 در بلیات جهان صبار باش
 دنیانک بلارنده بیک صبر قیلغوچی بول

لعنته لایق درور دشمن لری
 در پی گام و هوای حلق نیست
 مقصود ازنده دخی بوغاز مرادی ازنگ یوقدور
 حلق دلخواهندن ایلرلر هراس نمت
 ره کجا یابد بدرگاه خدای
 بولنی قایک تابار خدای تعالی نک درکاهینه
 درد او غیر درد و داغ نیست
 آنک کونکلنگ درددن باشقه کومبکدن باشقه یوقدور
 عاقبت زیر زمین کردی نهران
 آخر بیر آستنده بولورسن یاشرون
 جای چون بهرام درگورت بود
 اورن بهرام کبی قبرنکده بولور
 آخرت باید شدن در بطن غار
 آخر کبرک بولور سنکا بولاق چوقر ایچنده
 بامتماع این جهان خوشدل مباش
 بو دنیانک مالی برله خوش کونکلی بولسه
 گاه نعمت شاکر جبار باش
 نعمت وقتنده خدای تعالی کا شکر قیلغوچی بول

در بیان علامت بد بختی

چار چیز آثار بد بختی بود || جاهلی و گاهای سختی بود
 دورت نرسه یاوز بختنگ علامتی بولور || نادانلق دخی یالقولق قانی کونکلک بولور

بخت بد را این همه آثار شد
 یاوز بختکا بولارنك بارچهسی علامتلا بولدی
 بی شك از اهل خسارت میشود
 شكسن اوكنمك اهلندن بولور
 می تواند کرد بانفسك جهاد
 قادر بولور قیلماغه نفس برله صوغشنى
 در قیامت نبودش زاتش كندر
 قیامته بولاس آنك اوتدن اوتمكى
 پس بدرگاه خدا آور تو رو
 مونك صونكك خدای تعالی درگاهنه كیلتورسن بوزنى
 مرد ره خطدر نیکو نامی كشد
 بول ابرى صزقنى ایدكو اسمده تارتور
 پس مرودر پایهء نفس پلید
 مونك صونكك باره مردار نفسك ازندن
 بر خلافتش زندگانی میکند
 نفسك خلافتنه تركلكنى قیلور

بی کسی و ناکسی هرچار شد
 كنى سزلك كنى توكل لك بارچهسی دورت بولدی
 آنكه در بند عمارت میشود
 اول كیم عمارت بغاونك یعنی قصدنك بولور
 برهوائى خود قدم هركو نهاد
 اوزینك هواسینه آیافنى هرکیم قوبدی
 هرکه سازد درجهان با خواب و خور
 هرکیم نوزلسه دنباده برقى برله دخى آشاو برله
 روی كردان از مراد و آرزو
 بوزنى دوندر كبل مراددن دخى آرزودن
 کامرانی سر بناکامی كشد
 مرادنى سورمك باشنى مرادسزلقغه تارتور
 امر ونهئى حق چودارى ای و حید
 خدای تعالی نك امرن دخى نهین هرچنان توتسانك
 ای خدای تعالی نی بولا کوچی
 هرکه ترك کامرانی میکند
 هرکیم مراد سورونى قویماقنى قیلور

در بیان ریاضت

ای پسر بر خود در راحت بیند
 ای اوغل اوزنككا راحت ایشکنى باغله

کره می خواهی که کردی سر بلند
 اگر بونی تلسانك کیم بولورسن باش یوقاری

هر که او بر بست در عشرت تمام
 هر کیم اول باغلادی عشرت ایشکنی تمام
 غیر حق را هر که خواند ای پسر
 خدای تعالی دن باشقنی هر کیم اوقسه ای اوغل
 ای برادر ترک عز و جاه کن
 ای قرنداش عزت قویماقنی دخی مرتبه قویماقنی قبل
 عز و جاهت سر بیالا میکشد
 عزتک دخی مرتبه نک باشنی یوقارو نارنادور
 خوار گردد هر که باشد جاه جوی
 خور بولور هر کیم بولسه مرتبه ایسنه کوچی
 نفس در ترک هوا مسکین بود
 نفس آرزونی قویماقده عاجز بولور
 چون دلت بارزق حق ایمن بود
 نجان سنک کونکلنک خدای تعالی رزق برله ایمن بولسه
 هر که او را تیکه بر صانع بود
 هر کیم آنک طباغق خدای تعالی اوزرینه بولسه
 ایستغاب روزی هر روزه کن
 کتابه لیمک هر کوننک رزقینه قبل

باز شد بروی در دارالسلام
 آجوق بولدی آنکا دارالسلام دیکان جنت ایشکی
 کیست در عالم ازو کمراه تر
 کیمدور دنیاچه آندن بول آداشقو چیراق
 خویش را شایسته درگاه کن
 اوزنکنی خدای تعالی نک درگاهنه لایق قبل
 مر ترا بر بت پرستی میکشد
 سنی بتغه تابونمغه نارنادور
 ای برادر قرب آن درگاه جوی
 ای قرنداش اول درگاهنه یاقنلقنی ایسته
 کوشمال نفس نادان این بود
 نادان نفسنک قولاغنی بورماق اوشبو بولور
 نفسک اماره هم ساکن بود
 نفس اماره ینه تبک نورغوچی بولور
 در جهان بالقمه قانع بود
 دنیاچه برلقمه برله قناعت قیباغوچی بولور
 کرداری از خدا در یوزه کن
 اگر نوتماسانک خدای تعالی دن نلاچلک قبل

در بیان کشتن نفس

چون بگویم یادگیرش ای عزیز
 نجان ایستام ایسته نوت آئی ای عزتو

نفس نتوان کشت الا چار چیز
 نفسنی اولدره آلماس مکر دورت نرسه اولدرور

نيزهء پنهانی و ترك هجوع
 اوچونچى باشريك سونكى دور تچىس يوقنى قوباق
 نفس اوهر كيز نى يابد فلاح
 آنك نفس اصلا نابيدور نجاني
 ديو ملعون يار و همراحت بود
 لعنتلنمش شيطان ايداش دخى بولد اشك بولور
 لقمه هاى چرب و شيرين بايدش
 ياغلو لقمه لر دخى طانلو طعاملر كيرك آنكا
 در عقوبت كار او مضطر شود
 عذابده آنك اشى اختيار سز بولور
 از خدا تشريفى بسيارش بود
 خداى تعالى دن آنى كوب شريفى قيلماق بولور
 آخرت پرهيز كارانرا دهند
 آخرتنى كنهدين صاقلانغوچيلرغه بيرورلر
 غل آتش خواهد اندر كردنت
 اون بغاوى نلار سنك موپنكده
 بهره كى از عالم عقبى برد
 اولوشنى نچان آخرت عالمندين ايلتور
 وز خلايق دور همچو غول باش
 آدميلردن يراق شورالى كى بول

خنجر خاموشى و شمشير جوع
 سوزلسلك خنجرى ايكنجسى آچلق فاجى
 هر كرا نبود مرتب اين سلاح
 هر كيمكا بولماسه رنجه بو قورال
 چون دلت بى ياد اللهت بود
 نچان كونكلنك اللهكنك ذكرندن باشغه بولسه
 اهل دنيارا چو ديو يار آيدش
 دنيا اهلينه نچان شيطان بولد اش كيلسه آنكا
 هر كه او در بند سيم و زر شود
 هر كيم اول كوش بغاونك دخى آلتون بغاونك بولسه
 آنكه بهر آخرت كارش بود
 اول كيم آخرت اوچون آنك اشى بولسه
 مال دنيا خاکسارا نرا دهند
 دنيا مالنى زبونلارغه بيرورلر
 هست شيطان اى برادر دشمنت
 بولغوچيدور شيطان اى فرنداش سنك دشمانك
 مدبرى كر رو بدنيا آورد
 بر آرقان بولغوچى اللهغه اكر يوزنى دنياغه كيلتورسه
 اى پسر باياد حق مشغول باش
 اى اوغل الله تعالى ذكرى برله مشغول بول

از گلستان حیواتش برك ریخت
 تركك باغچه سندن بافراقنی قویدی
 در جهان جهانی تجمل میکند
 دنیاده جاننی زینتلی قیله دور
 از کشیدن پس نباید شد ملول
 نارنماقندن ایندی کبرك توکل یالقاو بولماق
 وان فضولی از جهولی کرده
 اول آرتقلغنی بیک نادانلقندن قبلدنك سن
 چون بلی گفتی بتن تنبل مباحش
 آنکچون بلی دیب ایندونك تن برله یالقاو بولمه
 وز همه کار جهان آزاد باش
 دنیانك بارچه اشندن قوتلغوچی بول
 حاصلش کراهی و خندان بود
 آنك فایدهسی بول آد اشق دخی خورلق بولور
 رهبری بر تانمانی بر زمین
 بول باشچسنی اپلت تاینکه فالس سن پیرده
 کوششی کن پس نمان از کاروان
 جهتنی قبل آرنده فالمه کارواندن
 هر دمش از دیده خون باران بود
 هر مولونده کوزدن قان یاودرغوچی بولور

چون شترمرغان که از بارش کریخت
 نوه قوشاری کبی کیم آنک یوکنندن قاچسه
 هرکه بارش را تحمل میکند
 هرکیم آنک یوکنی یوکلامکنی قبلور
 کرده بار امانت را قبول
 قبلدنك سن امانت یوکنی قبول
 روز اول خود فضولی کرده
 اولکی کونده اوزنك آرتقلغنی قبلدنك سن
 جنبشی کون ای پسر کاهل مباحش
 نبرانمکنی قبل ای اوغل یالقاو بولمه
 وقت طاعت تیز رو چون باد باش
 طاعت وقتنده نیز یور کوچی بیل کبی بول
 هرکه اندر طاعتش کسلان بود
 هرکیم خدای تعالی طاعتنده یالقاو بولسه
 راه پر خوفست و دزدان درگمین
 بول طولی قور قوبلدور اوغر یلر یاشرون پیرده
 منزلت دورست و بارت پس گران
 سنك اورنك برافدور دخی یوکنك بس آغردور
 هرکه در ره از گران باران بود
 هرکیم بولده آغر یوکل لردن بولسه

ورنه در ره سخت بینی کار خویش
 اگر بنگل قیلما سانک بولما فانی کورور سن اوزنکنک
 کز پی آن کشته خوار وزبون
 کیم آنک آرتندن بولدنک سن خوردخی زبون

لاشهء داری سُبُک کن بار خویش
 آرق آننی نونسانک بنگل قیل اوزنکنک یوکنکنی
 چمیست بارت جیفهء دنیای دون
 نیدور یوکنک زبون دنیانک اولکسایدور

در بیان ترک تکلفی

کر توانی دل بدست آرای پسر
 اگر کوچنک بنسه کونکنی قولغه کبلتورای اوغل
 از همه بر سر نیایی چون کلاه
 بارچه خلف آراسندن باشقه کیلمس سن بورک کبی
 قصد جان کرد آنکه او آراست تن
 جانغه قصد قبلدی اول کیم اول نوزدی تنی
 در تکلفی مرد را نبود اساس
 نکلده ایرکا بولماس نیگز
 در جهان فرزند آسایش بود
 دنیا ده راحت اوغلی بولور
 بهرهء از عیش و شادی نبودش
 اولش آخرتک عشرتدن دخی شادلقدن بولماس آنکا
 ور قبول کوید از حق رد بود
 اگر مقبول من دیب ایتسه خدا ای تعالی دن مردود بولور
 آنکه خود را کم زنگ سلطان بود
 اول کیم اوزنی کیم صایسه پادشاه بولور

سرچه آرای بدستار ای پسر
 باشنی فی اوچون نوزی سن چاله برله ای اوغل
 تانگیری ترک عزو مال و جاه
 نونمایچه عزت دخی مال دخی مرتبه قویماقنی
 نیست مردی خویشتن آراستن
 یوقدور ایرلک اوزنی زینت ایتمک
 نیست در تن بهتر از تقوی لباس
 یوقدور تنده بخشش راق تقوی دن کیوم
 هرکه او در بند آرایش بود
 هر کیم اول زینت بغاونده یعنی قصدنک بولسه
 عاقبت جزنا مرادی نبودش
 آخر مراد سزلقدن باشقه بولماس آنکا
 آنکه خود را نیلک خواند بد بود
 اول کیم اوزنی بخشش اوقسه یعنی ایتسه یاوز بولور
 خود ستایی پیشهء شیطان بود
 اوزن ما قنماق شیطان هنری بولور

تا قیامت کشت ملعون لاجرم قیامتگاه بولدی لغتلمش شکسز نورنار از سرکشی کم میشود اوننگ نوری باش نازتمقن یوق بوله دور کشت مقبول آدم از مستغفری بولدی قبول لشمش آدم علیه السلام پارلقابوا یستمدن خوار شد شیطان چو استکبار کرد خور بولدی شیطان آنکچون تکبرک قیلدی دانه پست افتد ز بر دستش کنند اورلق توبان نوشه آنی قول اوستینه قبولر لر	گفت شیطان من ز آدم بهترم ایتدی شیطان مین آدمین آنغراقین از تواضع خاک مردم میشود توبانچلکن نوفراق ایر بوله دور رانده شد ابلیس از مستگیری سورلش بولدی ابلیس تکبرلکن شد عزیز آدم چو استغفار کرد بولدی عزت لو آدم علیه السلام آنکچون استغفار قیلدی خوشه چون سر برکشد پستش کنند باشاق قچان باشنی تارنسه آنی توبان قبولر لر
--	--

در بیان علامت ابلهی

باتو کویم تایبابی آکھی سنگا اینیم تاینکه نابارسن آکاهلقنی	چار چیز آمد نشان ابلهی دورت نرسه کیلدی احمق لاق علامتی
--	---

بویت لرنک ترجمه سنه مرحوم محمد شریف محوم بخاری نظم ایتمش تبرکا کتابت اولندی

سویلارم آگاه بول قیلدوم بیان باشد اندر جُستن عیب کسان بولور استمکنده کشیلرنک عیبنی استه مقدر اوزکه لر عیبنی ایشی وآنکه امید سخاوت داشتن آندن صونک بومارلق امیدنی توتماق	دورت خصلت دور حماقتدن نشان عیب خود ابله نه بیند در جهان اوزینک عیبنی احمق کورمس دنیا ده (نظم) کندی عیب کورمیبوب احمق کشی تخم بخل اندر دل خود کاشتن صرانلق اورلقنی اوزینک کونکلنک ایکمک
--	---

اوز که دن خیر و سخا امید ایتر
هیچ قدرش بر در معبود نیست
اصلا آنک مرتبه سی خدای تعالی ایشکنده بو قدور
قدری معبود آلدینه موجود ایمس

کار او پیوسته بد رویی بود
آنک ایشی توناش یاوز یعنی قاره یوزلک بولور
یوز قرالی در آنک هم پیشه سی

مردم بدخو نه از انسان بود
یاوز خلقی ایر انسان جمله سندن بولمس
آن بخیلک از سگان مساخ ست

اول صاران حیوان طونی تورغان بیرنک اینلرند دور
پشهء افتاده زیر پای پیل

چیندور نوشکن فیلنک آیاق آستینه
تانباشی از شمار آبلهان
ناینکه بولماس سن احمقردن صابالغوچی

(نظم) کونکنه بخل اورلقن دایم ایگر
هر که خلیق از خلیق او خوشنود نیست
هر کیم خلقلر آنک خلقندن رضا ایمس دور
(نظم) خلق خلقندن کیمک خوشنود ایمس

هر که اورا پیشه بدخوییی بود
هر کیم آنک هنری یاوز خلق بولور
(نظم) کیم که در بد خویلق اندیشه سی

خوی بد بر تن بلای جان بود
یاوز خلق تنده جان بلاسی بولور
بُخل شاخی از درخت دوزخست

صارانلق بوناغی ناموغ یغاچندندور
روی جنت را کجا یابد بخیل

اوجماح یوزنی فچان تابار صاران
باش از بخل بخیلان بر کران
بول صارانلارنک صارانلغندن بر چپنده

در بیان عاقبت از بلا

باز باید داشتن دست از دو چیز
منع اینوب تونماغه کبرک قولنی ایکی نرسه دن
تا بلا هارا نباشد با تو کار
ناینکه بلالارنک بولماس سنکاش

از بلا تارسته کردی ای عزیز
بلادن ناینکه قوتلغوچی بولور سن ای عزتلو
رو تو دست از نفس و از دنیا بدار
بار سن قولنی نفسدن دخی دنیادن توت

در بیان ستایش عقل عاقلان

دور باید بود نش از چار چیز
 یراق کبرک آنک بولماغی دورت نرسه دن
 مرد می نکند بجای ناسزا
 ابرلکنی قیلماس نبوش سز اورنغه
 زین چو بکنشستی سبکساری مکن
 اوشبوندن قچان اونسانک پنکلکنی قیلمه
 دست درنان ونمک بکشاده دار
 قولنی کومچده دخی نوزده آچق توت
 زیر دستانرا نیکو دار ای پسر
 قول آستونداغی لرنی بئخشی توت ای اوغل
 پند اورا دیکران بندند کار
 آنک اوکتینه ایکنچی لر باغلارار اشنی
 قول اورا دیکران نکند قبول
 آنک سوزنی ایکنچی لر قبول قیلماس
 کرد او هرگز مگرد ای هوشمند
 آنک ایلانسهنده اصلا ایلانیه ای عقلی
 بر مراد خود مکن کار ای پسر
 اورنکنک مرادنکچه قیلمه اشنی ای اوغل

هر که را عقلست و دانش ای عزیز
 هر کیمکا عقل باردور دخی علم ای عزتلو
 کار خود با ناسزا نکند رها
 اوزینک اشنی لایق سزغه قیلماس تابشر مقنی
 عقل داری میل بد کاری مکن
 عقلنی توتسانک قصدی یاوز اشکا قیلمه
 تاشوی پیش از همه در روز کار
 ناینکه بولورسن آلدہ بارچهدن زمانهده
 تاتو باشی در زمانه داد کر
 اکر سن بولسانک زمانهده پادشاه
 هر که در پند خود آمد استوار
 هر کیم اوزینک اوگوتنده کبلدی طوغری
 هر که از گفتار خود باشد ملول
 هر کیم اوزینک سوزندن بولسه بالغاو
 هر چه باشد در شریعت ناپسند
 هر نرسه بولسه شریعتده درست توکل
 تا صواب کار بینی سر بسر
 ای شنک خیر لوسنی کورکانکچه باشند باشته

وَرَبِّهٖ حِرْصٌ وَاذْكَرْدِي مَبْتَلَايَ
اگر حرص ايله دخی قناعتسرك ايله بولسانك بلا
آنكه نبود هیچ نقدش در میان
اول کیم بولماس هر کیز آنک آنجهسی بیلک
نفس و دنیا را رهاکن ای پسر
نفسنی دخی دنیانی طاشله ای اوغل
ای بساکس از برای نفس زار
ای کوب کشی بغلاغچی نفس اوچون
از بلای نفس مرغ نا مراد
نفس بلاسندن مرادسز قوش
تادلت آرام یابد ای پسر
تا اینکه کونکنک طتچلق نابار ای اوغل
از عذاب وقهر حق ایمن مباحش
الله تعالی نك عذابندن دخی قهرندن ایمن بولمه
در بلایاری فخواه از هیچ کس
بلاده یاردمنی ایسته هیچ کشیدن

هر که را رنجاندی عذرش بخواه
هر کیمنی رنجندنك آنک عذرنی ایسته
کر غنا خواهد کسی از ذوالمنن
اگر باطلتی نلاسه کش خدای تعالی دن

بِاتُورُو آرد زهر سو صد بلا
سنگا بوزنی کیلتورور هر یافتن بوز بلا
هر کجا باشد بود اندر امان
هر قایده بولسه بولور ایمن لکده
باز رستی از بلا واز خطر
ینه قوطلدنك بلادن دخی خطر دن
در بلا افتاد وکشت ازغم نزار
بلاغه نوشدی اورلدی قایغودن ضعفلکا
آمد و در دام صیاد او فتاد
کیلدی اوچینك توزاغینه نوشدی
بود ونا بود جهان یکسان شمر
دنیانك بولغاننی بولغاننی برتوسلی صای
در پی آزار هر مؤمن مباحش
هر مؤمننی رنجتو قصدنده بولمه
زانکه نبود جز خدا فریاد رس
آنک اوچون بولماس خدای تعالی دن باشقه
فریادقه ایرشکوچی یعنی یاردم بیر کوچی
تا نباشد خصم تو در عرصه گاه
تا اینکه بولماس سنگ خصمنك قیامت کوننه
در قناعت می توانش یافتن
قناعتده قوتی بنار آنی تابماغه

در بیان رستکاری

باتو کویم یادگیرش ای عزیز
 سکا اینیم ایسده نوت آئی ای عزتلو
 دُوم آمد جستن قوت حلال
 اینکچس کبلی ایسته مک حلال رزنی
 رستکارست آنکه این خصلت و راست
 قتلوغو چبدور اولکیم اوشبو خصلت آنکادور
 دوست دار ندت همه خلق جهان
 دوست نوتار لر سنی بارچه دنیا خلقی
 ورکنی بیسک رود دینت زدست
 اگر قبلسانک شکسز کینار دینک قولدن
 تاجه خواهی کرد این مردار را
 فی قیلماق نلی سن بو دنیا اولکسه سنی
 ای پسر بامردگان صحبت مدار
 ای اوغل اولکر ایله صحبت نومه
 بعد از آن در کور حسرت برده کیر
 آندن صونک قبرده حسرتنی ایلتوب نوت

هست بی شک رستکاری ازسه چیز
 باردور شکسز قوتلماق اوج نرسه دن
 زان یکی ترسید نست از ذوالجلال
 آندن برسی قور قماقدور الله تعالی دن
 سیمین رفتن بود بر راه راست
 اوچونچس بارمق بولور طوغری بولغه
 کر تواضع پیشه کیری ای جوان
 اگر توبانچلکنی هنر نوتسانک ای یکت
 سر مکن در پیش دنیا دار پست
 باشنی قیلله دنیا نوتقوچی یعنی بای آلدنک توبان
 بهر زر مستای دنیا دار را
 آلتون اوچون ماقتامه دنیا نوتقوچینی
 مردکانند اغنیای روز کار
 اولکردور زمانه نک بای لری
 مال وزر پیخمد بدست آورده کیر
 مالنی دخی آلتوننی چپکسز قولغه کبلتور ب نوت

در بیان فضائل ذکر

کر خبر داری ز عدل و داد حق
 اگر خبر نوتسانک الله تعالی نک عدلندن

باش دائم ای پسر بایاد حق
 بول همیشه ای اوغل الله تعالی نک ذکر برله

هست بر هر عضو را ذکر دیگر
 باردور هر عضو به باشقه ذکر
 یاریء هر عاجز آمد ذکر دست
 هر عاجز کا یاردم بیرمک کیلدی قول ذکر
 ذکر چشم از خوف حق بگریستن
 کوز ذکرى الله تعالى خوفندن یغلامق
 اِسْتِمَاعِ قَوْلِ رَحْمَنِ ذَكَرْ كُوش
 الله تعالى سوزنی یعنی قرآنی ایشتمک قولاق ذکر
 اشتیاق حق بود ذکر دلت
 الله تعالى غه مشتاق بولق کونکلنک ذکر
 آنکه از جهلست دائم در کناه
 اول کیم نادانلقندور همیشه کناهده
 خواندن قرآن بود ذکر لسان
 قرآن اوقماق بولور نیل ذکر
 شکر نعمتهای حق میکن مدام
 الله تعالى نك نعمتربنه شکرنی قبل همیشه
 حمد خالق بر زبان دارای پسر
 الله تعالى حمدنی تله نوت ای اوغل
 لَبِّ مَجْنُبَانٍ جَزْبَنُكَ كَرْدِ كَار
 ایرننی تبرانمه الله تعالى نك ذکرندن باشقه

هَفَّتْ اَعْضَا هَسْتِ ذَاكِرَايِ پَسِر
 بدی اعضا باردور ذکر اینکوچی ای اوغل
 ذکر پاخیشان زیارت کردنست
 آیاتی ذکرى فرند اشلرنی زیارت قبلماقدور
 باز در ایات او نگرستن
 ینه اول الله تعالى نك آیتلرینه قارماق
 تا توانی روز و شب در ذکر کوش
 ناکه کوچنک پتسه کبچه کوندوز ذکرده جهت قبل
 کوش تا این ذکر کردد حاصلت
 جهت قبل ناینکه بو ذکر بولور سنک حاصلنک
 کی حلاوت یابد از ذکر آله
 نچان لذتی تابار خدای تعالی ذکرندن
 هر کیرا این نیست او از مفلسان
 هر کبکا اوشبو یوقدور اول مفلسلردن
 تا کند حق بر تو نعمت را تمام
 ناینکه قبلور خدای تعالی سنکا نعمتنی کامل
 عمر تا بر باد ندهی سر پسر
 عمرنی تا کیم بیلکا بیرمه باشند باشقه
 زانکه پاکانرا همین بودست کار
 آنلچون کیم پاکلرنک اوشبو بولغاندور اش

تاشوی از ناز حرمان رستگار
ناینکه بولورسن محرملق اوتندن قوتلغوچی

حمد حق را بر زبان بسیار دار
الله تعالی کا حمدنی نیلده کوب نوت

در بیان زندگانی باخلق

باتو کویم یاد کیرش ای عزیز
سنا اینیم ایسه نوت آئی ای عزتلو
هم ز عقل خویش باشی باخبر
ینه اوز عقلنکنن بولورسن خبرلی
حرمت مردم بجای آور دنست
ایرنلر حرمتنی اورننده کیلتور مکدور
هست از جمله خلائق نیک زشت
باردور بارچه خلقلردن بیک قباح
زان گذشتی عجب و خود بینی بود
آندن اوتسانک عجب یعنی اوزنی کورمک بولور
خصلت چارم بخیلی کردنست
دورتچی خصلت صارانلق قبلماقدور
از برای آنکه زشتست این فعال
آنلچون کیم قباحندور بو فعلار
پیش از آنکه خاک گردی خاک شو
آندن اولکیم توفراق بولورسن یعنی اولرسن توفراق

بر همه کس نیک باشد چار چیز
بارچه کشی کا بخش بولور دورت نرسه
اول آن باشد که باشی دادگر
اول اول بولور کیم بولورسن اولک قبلغوچی
باشی کبابی تقرب کرد نست
صبرلق برله بافتلغنی قبلماق دور
چار چیز دیگر ای نیک و سرشت
ایکچی دورت نرسه ای ایدکو طبیعتلی
زان چهار اول حسد کینی بود
اول دورندن اولکسی حسد طولولغی بولور
خشم را دیگر فرو ناخوردنست
آچینغنی ایکچی یونماس سزلقدور
ای پسر کم کرد کرد این خصال
ای اوغل کیم ایلانکل بو خصلتر نیکراسنده
غل و غش بکنار و چون زر پدک شو
کینهی دخی خیانتنی ترک قبل آلتون کبی پاک بول

آخر از مردن یکی اندیشه کن

آخر اولمکن برگنه اوینی قبل

تاتوانی روی اعدارا مبین

قوتنک بنگاچه دشمنلریوزنی کورمه

حرص بگذار وقناعت پیشه کن

حرصنی ترک قبل قناعتنی هنر قبل

بامحبان باش دائم همنشین

دوستلر برله بول همیشه اوترداش

در بیان چهار چیز بقاندارد

کوش دار ای موءمن میمون لقا

قولاق نوت ای موءمن مبارک یوزلی

پس عتاب دوستان خوشتر بود

مونک صونکنک دوستلرنک عتاب بخش راق بولور

بی بقا چون صحبت نا جنس دان

بقاسز جنس بولغاننک صحبتینک بقاسز لغی کی بیل

مر ورا باشد بقادر ملک کم

اول پادشاهغه بولور باقی لقا پادشاهلقده کیم

کم بقا باشد چو خط بر روی آب

آز باقی بولور یازو کی سو یوزینه

چون کم آید بهره بکشاید زبان

نجان کیم کیلسه اولش یعنی رزق آچار نیلنی

کمترک بیند از ایشان همد می

آز راق کورور آلا ردن یولد اشلق ومونسکنی

چهار چیز ای خواجه کم دارد بقا

دورت نرسه ای خواجه کیم نونادور باقی لغنی

جور سلطانرا بقا کمتر بود

پادشاهنک ظلمینه باقی لقا آزاراق بولور

دیگر آن مهر یکه باشد از زنان

ایکنچی اول محبت کیم بولور خاتونلردن

بار عیت چون کند سلطان ستم

ملکت اهلبنه نجان کیلسه پادشاه ظلمنی

کر ترا از دوستان آمد عتاب

اگر سنکا دوستلردن کیلسه شلنه

کر چه باشد زن زمانی مهر بان

اگر چه خاتون بولسه بر آرزمان شفقتلو

چون بنا جنسان نشینک آدمی

نجان جنس یعنی ایش بولغان ایله اولتورسه برکشی

نفرتش از صحبت بلبل بود
 آنک فاجعای بلبل صحبتند بولور
 جمله رازین حال آگاهی بود
 بارچهغه بو حالدن آگاهلق بولور
 ای پسر چون باد ازوی در گذر
 ای اوغل بیلبکی آندن اوت

زاغ چون فارغ زبوی کل بود
 فارغه آنکچون بیز کوچی کل ایسندن بولور
 صحبت نا جنس جان گاهی بود
 ایش بولغاننک صحبتی جاننی رنجتمک بولور
 چون ترانا جنس آید در نظر
 نجان سنکا ایش بولمغان کیسه فارامده

در بیان علامت مدبری

یاد کیرش کرتور روشن خاطری
 ایسه توت آنی اگر سن روشن خاطرلی بولسانک
 در حقیقت مدبرست آن بوالفضول
 حقیقتک یاوزدر اول آرتعلق آناسی یعنی فایده
 سزاشنی کوب قیلغوچی
 هم بجاهل دادن سیم وزرت
 ینه نادانغه بیرمک کومشنی دخی آلتوننی
 دیو ملعون بی شکش کمره کند
 لعنت لشمش شیطان شکسز آنی کمره قیلور
 هست ازان مد برجهها نرا نفرتی
 باردور اول یاوزدن دنیانک فاجعایی
 آنچنان کس کی بود از مقبلان
 اوشانداق کشی نجان بولور بخش لردن

چار چیز آمد نشان مدبری
 هورت نرسه کیلدی یعنی بولدی حقندن یوزدوندرمک
 هرکه پند دوستان نکند قبول
 هرکیم دوستلرنک اوگتنی قبول قیلماسه
 مدبری باشد بابله مشورت
 حقندن یوزدوندرمک بولور احمق ایله کینکاش قیلوق
 مشورت هرکس که با ابله کند
 کینکاشنی هرکشبکیم احمق ایله قیلسه
 هرکه از دنیا نکیرد عبرتی
 هرکیم دنیادن آلماسه عبرتنی
 آنکه مال وزر دهد باجاهلان
 اول کیم مالنی دخی آلتوننی بیرسه نادانلارغه

زرچو جاهل را همی آید بکنی
 آلتون نچان نادانك كیسه اوچینه
 عبرتی کثیر از زمانه ای جوان
 عبرتی نوت زمانه دن ای یکت
 نشنود از دوست مدبر پند را
 ایشتمس دوستدن یاوز اوگتنی
 هرکه را از عقل آگاهی بود
 هرکیمك عقلدن آگاهی بولسه

میکند اسراف و میسازد تلف
 قیلور اسراف دخی قیلور تلف
 تانباشی از شمار مدبران
 ناینکه بولماس سن یاوزلر صانندن
 از جهالت بکسلد پیوند را
 نادانلندن اوزار توتاشقانی یعنی دوستلغنی
 نزد او ادبار کمراهی بود
 آنك فاشنده ادبار دیدگری ضلالت بولور

در بیان علامت بزرگی

چار چیز آمد بزرگ ای معتبر
 دورت نرسه کیلدی یعنی بولدی الوغ ای اعتبارلی
 زان یکی خصمست و دیگر آتشست
 آندن برس دشمن دور ایکنچسی اوندور
 چار مین دانش که آرید ترا
 دورتچسی علم کیم زینت لرسنی
 هرکه در چشمش عدو باشد حقیر
 هرکیم آنك کوزنده دشمن بولسه خور
 ذره آتش چوشد آفر وخته
 براوچقن آوت نچان بولسه بالقلنلمش

مینماید خرد لیکن در نظر
 کورنه دور کچک لیکن قار او ده یعنی کشینك آلدنك
 باز بیماری کزودل ناخوشست
 ینه آورو کیم آندن کونکل خوش ایمس دور
 این همه تاخرد ننماید ترا
 بولرنك بار چه سی زینهار کچک کورنمسون سنکا
 از بلایی او کند روزی نغیر
 آنك بلاسندن قیلور برکون قاچماقنی
 بیسی ازوی عالمی را سوخته
 کورورسن آندن برشهرنی بانمش

زانکه دارد علم قدری بی شمار
 آنکچون کیم نونه دور علم قدر و مرتبه فی حساب
 ورنه بینی عجز زین بیماره کی
 اگر آنداق قیلما سانک کورور سن عاجز لکنی بوخسته
 خوف آن باشد که بر کرد مزاج
 آنک قورقوی بولور کیم ایلانور یعنی بولور مزاج
 پیش ازان کز پا در ایی ای پسر
 آندن اول کیم آیاقدن کیلور سن یعنی آماغناک
 سوزنوب نوشمزدن اول
 وای آن ساعت که کرد التهاب
 فی اوکنوچدور اول ساعت کیم اور لسه یالغن لنتیغه

علم اکر اندک بود خارش مدار
 علم اکر آرنه بولسه ده آنی خور نونه
 رنج اندک را بکن غم خواره کی
 آرنه آوروغه قیل قایغو بیمنی یعنی دوا قیل
 درد سر را چون نجوید کس علاج
 باش آغر قینه نچان استهمسه کشی دارونی
 باش از قول مخالف بر حد
 بول مخالف سوزندن صافلانق اوزرینه
 آتش آندک توان کشتن باب
 آزاونتی مکن بولور اولتور مک صوابله

در بیان از چهار چیز چهار موجود میشود

چهار دیگر هم شود موجود نیز
 ایکنچی دورت دخی بولور بار پنه
 خشم را نکند پشیمانی علاج
 آچوغه قیلما سانک اوکنمک فافده فی
 حاصل آید خواری از کاهل تنی
 حاصل بولور خورلق یالقاوتندن
 دوستان کردند آخر دشمنش
 دوستلر بولور لر آخر آنک دشمنی

ای پسر هر کس که دارد چهار چیز
 ای اوغل هر کشی کیم نوتسه دورت نرسه فی
 عاقبت رسوایی آید از لجاج
 آخر رسوالق کیلور خصومتدن
 بیکمان خیزد از انجا دشمنی
 شگسز قوبار اول اورندن دشمنق
 هر که کشت از کبر بالاگردنش
 هر کیم بولسه تکبر لکدن یوقاری آنک موینی

گاهلی را هر که سازد پیشهء
 بالقولقنی هر کیم نوزوسه یعنی قیلسه هنر
 چون لجوجی در میان پیدا شود
 نچان کوب خصومت آراده بار بولسه
 خشم خود را چون که راند جاهلی
 اوزینک آچبغنی نچان کیم سورسه بر ناندان

آید از خواری بپایش تیشهء
 کیلور خورلقدن آنک آباغینه آی بالطه
 بنده از شومیء آن رسوا شود
 قول آنک شوملقندن رسوا بولور
 جز پیشیمانیش نبود حاصلی
 اوکناکندن باشقه بولماس فائدهسی

در بیان چهار چیز که از چهار دیگر تمام میشود

چهار چیز از چهار دیگر شد تمام
 دورت نرسه ایکنچی دورندن بولدی کامل
 دانش مرد از خرد کیرد کمال
 ایرنک علمی عقلدن نونار کمالنی
 دینت از پر هیز کامل میشود
 دینک حرامدن صافلانمقندن کامل بوله دور
 هست دانش را کمالی از خرد
 باردور علمکا کاملق عقلدن
 چون کمالی بنده را در دین بود
 نچان کامللق بندهنک دینده بولسه
 شکر نعمت را کمالی میدهد
 شکر قیلماق نعمتکا کاملقنی بیره دور

چون سُودِ یاد داری ای غلام
 نچان ایشتنانک ایسده نوت ای بکت
 از عمل نیت همی یابد جمال
 عملدن نیت اوشبو نابار کورکاملکنی
 نعمتت از شکر شامل میشود
 نعمتنک شکر قیلماقندن چولغاوچی بوله دور
 نیتت را بی عمل کس ننکرد
 سنک نیتنکا عملسن کشی قارامس
 پیشه زهدو طاعتش آیین بود
 هنری زاهرلق دخی طاعتی عادت بولور
 عافلانرا کوشمالی میدهد
 غافلارکا قولاقی بورماقنی بیره دور

بهره شاکر کمال نعمتست
 شکر قبیلغوچینک اولشی نعمتک کامل بولمقدور
 پیش بی عقلان نمی باید نشست
 عقلسزلر آلدنده کیرک توکل اولتورمق
 علم مرغ وعقل بالست ای پسر
 علم فوشدور دخی عقل فناندور ای اوغل
 از طریق عقل باشد بر کران
 عقل بولندن بولور بر چینه

شکر ناکردن زوال نعمتست
 شکر قبیلما سزاقی نعمتک کیتمکینه سببدور
 علم را بی عقل نتوان کار بست
 علمنی عقلسز ممکن توکل اش باغلامق
 بی خرد دانش و بالست ای پسر
 عقلسز علم کناهدور ای اوغل
 هرکه علمی دارد و نبود بر آن
 هر کیم علمنی نوتسه یعنی عالم بولسه اما آنک
 اوزرینه بولماسه یعنی علمی ایله عمل قبیلماسه

در بیان تأمل نمودن در وقت سخن گفتن

از محالاتست باز آوردنش
 ممکن بولمغانلر جمله سندن دور آنی قاینارمق
 یا که تیری جست بیرون از کمان
 یا کیم اوق سیکر سه طش جیه دن
 کس نکرد اند قضاء رفته را
 کش قاینارمس کیش قضای یعنی ازلی و مبرم بولغاننی
 همچنین عمری که ضایع ساختی
 او شانداق عمر کیم ضایع قبیلدونک سن
 پس ند امشهای بسیارش بود
 مونک صونکنده آنک کوب اوکنمکری بولور

چار چیز ست آنکه بعد از رفتنش
 دورت نرسه دور اول کیم کیتکانندن صونک
 چون حدیثی رفت ناکه بر زبان
 نچان برسوز کیتسه آنکسزدن تیل اوزرینه
 باز چون آری حدیث گفته را
 نیچوک قاینارورسن اینلمش سوزنی
 باز کی کردد چو تیر انداختی
 نیچوک قاینور نچان اوقنی آنسانک
 هرکه بی اندیشه گفتارش بود
 هر کیم اویسز آنک سوزی بولسه

چون نکفتی میتوانی گفتنش
 نجان ایتمسنگ قادر بولورسن آئی اینمکا
 عمر را میدان غنیمت هر نفس
 عمرنی بیل غنیمت هر صلوده
 هیچ کس از خود قضا را دنکرد
 هیچ کش اوزندن قضانی قایتارمدی
 هر که را باید که باشد در امان
 هر کیمکا کبرک کیم بولماقی ایمن لکده
 می سزد کر عمر را داری عزیز
 لایق بولور اگر عمرنی تونسانک عزتلو

چون بگفتی کی توان بنهفتنش
 نجان اینسانک نیناک ممکن بولور آئی باشمک
 چون رود دیگر نیاید باز پس
 نجان کیتسه ایکنچی کیماس کیری قایتوب
 هر که راضی از قضا شد بدنکرد
 هر کیم قضا دن راضی بولسه یارزلقنی قبلما دی
 مهر میباید نهادن بر دهان
 مهرنی کبرک بوله دور قویماقی آغزغه
 چون رود پیشش نخواهی دید نیز
 نجان کیتسه آلدن تلامس سن آئی کورمکنی بنه

در بیان چهار چیز از چهار چیز حاصل می آید

حاصل آید چهار چیز از چهار چیز
 حاصل بولور دورت نرسه دورت نرسه دن
 خاموشی را هر که سازد پیشهء
 سوزلمس سزلقنی هر کیم توزوسه هنر
 کر سلامت بایدت خاموش باش
 اگر سلامتک کبرک بولسه سنکاسوزلمکوچی بول
 از سخاوت مرد یابد سروری
 بومار طلقدن کشی تابار الوغلقنی

یادگیر این نکته از من ای عزیز
 ایسده توت بونگنهقی مندن ای عزتلو
 کردد ایمن نبودش اندیشهء
 بولور ایمن بولماس آنک بر صاغشیده
 کشت ایمن هر گونیکی کرد فاش
 بولدی ایمن هر کیم بخشیلقنی قیلدی فاش
 شکر نعمت را دهد افزون تری
 شکر قبلماقی نعمت کا بیروور آرتوقلقنی

از سلامت کسوتی بر دوش کرد
 سلامتگدن بر کیومنی اینکافیلدی یعنی کیدی
 رو نیکویی کن تو با خلق جهان
 بار بخشیلقنی قبل سن دنیا خلقینه
 در میان خلق کردد محترم
 خلقلر آراسنده بولور حرمتلو
 آن همه میدانکه باخود میکنند
 آنک بارچه سنی بیلکیم اوزینه قبلور
 تا توانی باسغا وجود باش
 قوتنک ینکناچه سخاوت برله بومار طلق برله بول
 تانسوزد مر ترا نار سقر
 تاینکه کویدر مس سنی جهنم اوقی

هر که اوشد ساکت و خاموش کرد
 هر کیم اول بولدی سکوت قبلوچی دخی سوزلدی
 کره می خواهی که باشی در امان
 اگر اوشونی نلاسانک کیم بولور سن ایمن لکده
 هر که را عادت شود جود و کرم
 هر کیمکا عادت بولسه بومار طلق دخی بخشیلق
 هر که کاری نیک یا بد میکند
 هر کیم بخشی اشنی یا ایسه یاوز اشنی قبلور
 ای برادر بندهء معبود باش
 ای فرنداش الله تعالی نک قولی بول
 باش از بخل بخیلان بر حذر
 بول صارانلارنک صارنلقندن صافلانق اوزرینه

چهار چیز لازم آید از چهار چیز

نشود این نکته جز اهل تمیز
 ایشتمس بونازک سوزنی تمیز اهلندن باشقه
 بیند آن چهار دیکر بی اختیار
 کورور اول ایکنچی دورتنی اختیار سز
 ماند تنها هر که استخفاف کرد
 فالدی بالغز هر کیم خلقلر غه استخفافنی قبلدی

چهار چیز ست بردهد از چهار چیز
 دورت نرسه دور یمش بیورور یعنی حاصل
 بولور دورت نرسه دن
 هر که زو صادر شود این چارکار
 هر کیم آندن پیدا بولسه بو دورت اش
 چون سوء ال آورد کردد خوار مرد
 چنان سوء ال کیلتور سه یعنی سائل لک فیلسه بولور خورایر

هرکه او پایان کاری ننکرد
 هرکیم اول اشك آخرينه قاراماسه
 هرکه نکند احتياط کارها
 هرکیم قبلماسه اشرنك احتباطنی
 هرکه کشت از خوی بدناسازگار
 هرکیم بولسه باوز خلقدن ناچار اشلی
 هرکه او استیزه باسلطان کند
 هرکیم اول نزاعنی پادشاه برله قبلسه
 عاقبت روزی پشیمانی خورد
 آخر برکون او کنمکنی بیمار
 بر دلش آخر نشیند بارها
 کونکنه آخر اولتورور قایغو بولگری
 دوستان بی شك کند ازوی فرار
 دوستلر شکسز قبلور آندن قایماقنی یعنی قاپار
 کار خود را سر بسر ویران کند
 اوزینك اشنی باشدن باشقه یعنی وتنلای خراب قبلور

آدمی را چار چیز شکست آرد
 آدمیکا دورت نرسه صنقلی کيلتورور

باتو کویم کوش دارای حق پرست
 سنکا ایتم قولاق نون ای الله تعالی کا تابغوچی
 جرم بی حد و عیال بانزار
 چپکسز کنه دخی ضعیف جماعت
 هردمی از غصه خون آشام شد
 هر صلوده قایغودن قان آشاغوچی بولدی
 خیره کردد هر دو چشم روشنش
 طونق بولور هر ایکی روشن کوزی
 در زمانه زاریی کارش بود
 زمانهده زاریلق برله اشلی بولور

آدمی را چار چیز آرد شکست
 آدمیکا دورت نرسه کيلتورور صنقلنی
 دشمن بسیار و وام بی شمار
 کوب دشمن دخی حسابسز بورج
 وای آن مسکین که غرق وام شد
 فی او کچ اول مسکین کیم بورچقه چومغچی بولدی
 هرکه را بسیار باشد دشمنش
 هرکیمک کوب بولسه دشمنی
 هرکه را اشغال بسیارش بود
 هرکیمک شغل لری کوب بولسه

در بیان چهار چیز که از خطاها بود
دورت نرسه فی بیانده کیم خطالردن بولور

کوش د ارش باتو کویم سر بسر قولا فی نوت آنکاسنکا ایتیم باشدن باشقه یعنی بار چسنی ساده دلرا پس خطا باشد خطا کونکلی سلیم بولغانغه مونک صونکنده خطا بولور خطا زانکه دشمن را پیروردن خطاست آنکچون کیم دشمن فی تربیت قیلماق خطادور صحبت صبیان ازینها بدترست بالا بر له صحبت قیلماق بولاردن پاوزراق دور	چهار چیز است از خطاها ای پسر دورت نرسه دور خطالردن ای اوغل اول از زن داشتن چشم وفا اول خانوندن نوتت وفا کوزنی یعنی وفا امید ایتیمک کام نفس بد بر آوردن خطاست پاوز نفسنک موصودی چیغارق خطادور ایمنی از بد خطایی دیگرست ایمن بولماق پاوزدن ایکنچی خطادور
---	---

در بیان چهار چیز حکم قرآنست
دورت نرسه فی بیانده کیم اول قرآن حکمیدور

چون در آوردی بکوشت یاددار نجان کیلتور سنک قولاغنکغه ایسه نوت والدین از خویش راضی کردنست آنا آنانی اوزیدن راضی قیلماق دور چارمش نیکی بخلق نامراد دورتچسی بخشیلقی مرادسز خانغه	حکم قرآن چهار چیزست آن برار قرآننک حکمی دورت نرسه دور آتی کیلتور فرض حق اول بجای آوردنست الله تعالی نک فرضنی اول اورنغه کیلتور مکدور یعنی بخشی ادا قیلماق دور حکم دیگر چیست باشیطان جهاد ایکنچی حکم نرسه دور شیطان بر له صوغشقی
---	---

پنج چیز عمر را می افزاید
بیش نرسه عمرنی زیاد قبله دور

این نصیحت بشنو ای جان عزیز
بو نصیحتنی ایش ای عزیز جان
وانکھی دیدن جمال ماه و ش
آندن صونک کورمک آی کبی کورکلم یوزنی
می فزاید عمر مردم را از آن
آرتادور ایرنک عمری آندان
در بقا افزونیش حاصل بود
باقی لنده آنک آرتقلنی حاصل بولور

می فزاید عمر مرد از پنج چیز
آرتادور ایرنک عمری بیش نرسه دن
اول آوردن بکوش آواز خوش
اول کپلتورمک قولاقغه بخش ناوشنی
سیوم آید ایمنی بر مال و جان
اوچونچی کبلدی ایمنلک مالغه دخی جانغه
آنکه کارش بر مراد دل بود
اول کیم آنک اش کونکل مرادنچه بولسه

پنج چیز عمر را بکاهد
بیش نرسه عمرنی کیمتور

یاد دارش چون شنیدی ای عزیز
ایسده توت آنی قچان ایشتسانک ای عزتلو
پس غریبی وانکھی رنج دراز
مونک صونکنده غریبک آندن صونک اوزاق رنجو
عمر او بیشک بکاهد ای پسر
آنک عمری شکسز کیمور ای اوغل
عمر را اینها همی دارد زیان
عمرکا اوشبولر البته توتار ضررنی

عمر مردم را بکاهد پنج چیز
ایرنک عمرنی کیمتور بیش نرسه
شدیکی زان پنج در پیری نیاز
بولدی برسی اول بیشدن قارتلنده فقیرلک
هرکه او بر مرده اندازد نظر
هر کیم اول اولککا سالسه کوزنی یعنی فاراسه
پنجم آمد ترس و بیم از دشمنان
بیشچی کبلدی قورقماق دشمنلردن

کار او هر لحظه ديگر سان بود
آنك اش هر صولوده اينكچي نورلي بولور
كز همه دارد خدايت در امان
آنكچون بارچه دن توتار خداينك ايمنلكده

هر كه او از دشمنان ترسان بود
هر كيم اول دشمنلردن قورق قوچي بولسه
از خدا ترس و مترس از دشمنان
خداي تعالى دن قورق قورقه دشمنلردن

پنج چیز آبروی را ریزد
بیش نرسه بوز صوی قویار

تائریزد آب رویت در نظر
ناینکه قویلماس بوز صونك قروده یعنی کثیر آلدنده
زانکه کردی از دروغت بی فروغ
آنکچون کیم بولور سن یا لغانکدن رونقسز
آبروی او بریزد بی کمان
آنك بوز صوی قویلور شکسز
کر بریزد آبرو نبود عجب
اگر قویلسه بوز صوی بولماس عجب
کز سبکساری بریزد آبروی
آنکچون صبر سزلندن قویلور بوز صوی
وز حماقت آبروی خود مریز
امقلندن اوزنکنك بوز صونکنی قویله
دائما خلق نیکو می بایدت
همیشه ایندکو خای کبرك سنکا

دور باش از پنج خصلت ای پسر
یراق بول بیش اشدن ای اوغل
اولا کم کوی بامردم دروغ
اول کیم ایت یعنی اصلا ایتمه کشیکا یا لغانی
هر که استیزه کند بامهتران
هر کیم نزاعنی قیلسه اولوغلار برله
پیش مردم هر که را نبود ادب
ایرلر آلدنده هر کیمنك بولسه ادبی
از سبکساران مباش ای نیک خوی
صبر سزلردن بوله ای ایندکو خلقی
ای پسر بامهتران کمتر ستیز
ای اوغل اولوغلار برله آزر اق نزاع قبل
یعنی اصلا نزاع قیلمه
کر بعالم آبرو می بایدت
اگر دنباده بوز صوی یعنی قدر و مرتبه کبرك بولسه سنکا

بیشک آب روی افزایش همی
 شکسز یوز صوی یعنی حرمت آنور همیشه
 آبروی خویش را افزوده
 اوزنکنک یوز صونکنی یعنی حرمتکنی آرتوردنک سن
 وز بخیلی بی خرد ملعون شود
 صارانلقدن عقلسز لعنتلمش بولور
 آبروی اودر افزایش بود
 آنک یوز صوی یعنی حرمتی آرتقلقده بولور
 تابروی خود بینی صلیق وصفعا
 ناینکه یوز نکرده کورورسن صدقنی دخی صفانی
 سر خود بادوستان کمتر رسان
 اوز سرنکی دوستارغه آرزاق ایرش دور
 آنچه خود ننهاده باشی بر مدار
 اول نرسه نی اوزنک قویمغان بولسانک کورترمه
 تاندرت پرده ات شخصی دیگر
 ناینکه یرطمس برده کنی اینچی کشی
 تانیارد پس پشیمانیت بار
 چونکیم کیلتورمس صونکرده اوکنماکک فائده نی
 تاشناسند دیگران قدر تو هم
 ناینکه طانور لر اینچی لر سنک قدر کنی ینه

هر که او بر خلق بخشاید همی
 هر کیم اول آدمیلرکا باغشلاسه همیشه
 چون بکار خویش حاضر بوده
 نچان اوز اشککا حاضر بولسانک
 از سخاوت آبروی افزون شود
 یومارنلقدن یوز صوی آرتق بولور
 هر که را بر خلق بخشایش بود
 هر کیمنک آدمیلرکا احسانی بولسه
 باش دایم برد بارو باوفا
 بول همیشه صیرلی دخی وفالی
 تابماندرازت از دشمن نهان
 ناینکه قالور سرنک دشمنین باشرن
 تانکردی پیش مردم شرمسار
 ناینکه بولماس سن کشی آلدنده اویاتلی
 ای برادر پرده مردم مدر
 ای قرنداش کشینک برده سنی برطمه
 باهوای دل مکن زنهار کار
 کونکل آرزوسی برله قیلمه زنهار اشنی
 قدر مردم را شناس ای محترم
 کشینک قدرنی طانغل ای حرمتلو

از وی ابروی بیزاری کند

آندن یوز صوی بیرمکنی قیلور یعنی آدمبار
آلدنک اعتبارلی بولاس

تانکردد آبرویت آب جوی

تاینکه اورلسون یوز صونک یلغه صوینه
یعنی حرمتنک یلغه صوی کبی آقوب کبتمسون

تابود پیوسته در روی تونور
تاینکه بولور توتاش سنک یوزنکده نور

ای برادر هیچ کس را بد مکو
ای قرنداش هیچ کشینی یاوز دیب ایتمه

از حسد در روزگار کس را مین

حسدن کشینک زمانه سینه یعنی کشینک
کورکام حالینه و خوشلغینه باقیمه سن

هر که آهنگ سبکساری کند

هر کیم صبر سزلقنی قصد قیلسه

جز حدیث راست با مردم مکوی

درست سوزدن باشقه کشیکا ایتمه

از خلاف و از خیانت باش دور

خلاقن دخی خیانتدن بول براق

کره می خواهی که کونیدت نکو

اگر اوشبونی تلاسانک کیم ایتورار سنی اید کو

تانباشی در جهان اندوه کین

تاینکه بولماس سن دنباده قایغولی

پنج خصلت آبروی را زیاده کند

بیش اش یوز صوفی یعنی حرمتنی آرتق قیلور

باتو کویم بشنو ای اهل تمیز

سنا ایتیم ایشت ای تمیز یعنی عقل اهلی

تا فزاید آبرویت در سخا

تاینکه آرتور یوز صونک یعنی حرمتنک یومارتلقده

زانکه آبروی افزاید ازین

آنکچون کیم یوز صوی آرتور بوندن

می فزاید آبروی از پنج چیز

آرتادور یوز صوی یعنی حرمت بیش نرسه دن

در سخاوت کوش اکرداری غنا

یومارتلقده جهت قبل اکر توتسانک بایلقنی

برد باری و وفاداری کزین

یوک کونارمکنی یعنی صبرلقنی دخی وفانوتماقنی

تاز بانت باشد ای خواجه دراز
 ناینکه نلنک بولور ای خواجه اوزن
 هر که را قدری نباشد در جهان
 هر کینک حرمتی بولماسه دنیاده
 از قناعت هر که را نبود نشان
 قناعتدن هر کیم کا بولماسه علامت یعنی قناعتسز بولسه
 بر عدو خویش چون یابی ظفر
 اوز نلنک دشمنکغه قچان نابسانک قول اوستنلکنی
 دایما می باش از حق ترس کار
 همیشه بول خدای تعالی دن قور قغوجی
 باتو اضع باش و خوکن با ادب
 تو بانچلک لی بول دخی عادت قبل ادب برله
 بردباری جوی و بی آزار باش
 صبر لغنی ایسته رنجتوسز بول
 همچو تریاقتند دانایان دهر
 کیشکوچی داروکی زمانه ننگ عالمیری
 صبر و علم و حلم تریاق دلند
 صبر لقی دخی یومشاقلق کونکلنک تریاقتدور
 فخر جمله کارها نان دادنست
 بارچه اشلرنک ماقتا و لوسی ایکمک بیر مکدور
 یعنی کشیلرکا احسان قیلیق

دست کوته دارو هر جانب متاز
 قولنی قصه توت هر جانبغه چابنورمه یعنی صورمه
 زنده مسمارش که هست از مردگان
 ترک صایامه ای کیم باردور اول اولگردن
 کی توانگر سازدش مال جهان
 قچان بای قیلور آئی دنیا مالی
 عفو پیش آور زجر مش در کدر
 کیمکنی آلفه کینتور آنک کناهنسندن کیمچکل
 باش نیز از رحمتش امید وار
 بول پنه آنک رحمتندن امید نلکوچی
 صحبت پر هیز کاران می طلب
 کناهن صاقلانغوچیلرنک صحبتنی ایسته
 تاکه کردد در هنر نام تو فاش
 تا کیم بولور هنرده سنک اسمنک فاش
 قاتلند ای خواجه نادانان چوزهر
 اولتر کوچیلردور ای خواجه نادانلر آغوکی
 حرص و بغض و کینه زهر قاتلند
 قومسزلق دخی دشمنلق دخی کینه اولتر کوچی آغودور
 در بروی دوستان بکشادنست
 ایشکنی دوستلر یوزینه آچماقدور

خویشراکمتر زهر نادان شمر
اوزنکنی کیمراقی هر نادانن صایه

کرچه دانا باشی و اهل هنر
اگرچه عالم بولسانک دخی هنر اهلی بولسانک

علامت مرد ابله
احمق کشی نك علامتی

صحبت صمیمان و رغبت بازانان
بالا لر برله اولتر شقی دخی کونکل قویماق خانونلرغه
مرد را از خوی بد کردد پدید
کشیکا یاوز خلقدن بولور ظاهر
مُرده میداننش که نبود زنده او
اولک دیب بیل آنی کیم بولماس ترک اول
مینماید راهت از ظلمت بنور
کورسته دور بولنکنی قرانغولقدن نورغه
شکر اومی باید آوردن بجای
آنک شکرن کیرک کیلنورمک اورنینه
خُلق نیک و شرم نیکوتر لباس
ایذ کو خلق دخی حبا یعنی اویان بخشیراق لباس
نیست اورا در وفا داری فروغ
یوقدور آنکا وفا تونماقده رونق
بوی جنت درد ماغش کی رست
جنت نك ایسی آنک بورنینه قچان ایرشور

شد دو خصمت مرد ابله را نشان
بولدی یکی اش احمق کشیکا علامت
ناخوشی در زندگانی ای ولید
خوشسزلق ترکلکده ای بالا
آنکه نبود مَروراً فعل نکو
اول کیم بولماس آنکا ایذ کو فعل
هر که کوید عیب تواندر حضور
هر کیم اینسه سنک عیبکنی آله
مرترا هر کس که باشد رهنمای
سنگا هر کشیکیم بولسه یول کورستکوچی
مَر خرد مندان عالم را شناس
دنیانک عقلی لر یغه نانقل
آنکه کت ابست و میگوید دروغ
اول کیم بالغانچیدور اینه دور بالغانتی
هر که در مال کسان دارد حسد
هر کیم کشیلرنک مالنده توتسه حسدن

بر مراد خود مکن کار ای پسر
 اوزنکنگ مرادنکچه قیلمه اشنی ای اوغل
 از طیبیب حاذق واز یارغار
 بیگ بیلکوچی طبیبیدن دخی دوست صادقدن
 راز خودرا نیز باایشان مگوی
 اوزنکنگ سرنکنی ینه آلاغه ایتمه
 کرد آن هرگز مکرد ای هوشمند
 آنک تیراسنده اصلا ایلانمه ای عقلی
 دوردار از خودکه باشی نیک نام
 براق توت اوزنکندن کیم بولورسن ایندکواسملی
 دل کشاده داروتنکی کم نمای
 کونکنی آچق توت طارلقنی آز کورسات
 یعنی صارانلق قیلمه

تابود نام تو در عالم سخنی
 ناینکه بولورسنک اسمنگ دنیاده یومارد
 چونکه وقت آید نکردد پیش و پس
 آنکچون کیم اولم وقتی کیلسه بولماس آلد دخی آرنا
 تاتوانی کینه در سینه مدار
 قوتنک یتکانچه کینه نی کوکراکده توتبه
 دل ینه بر رحمت جبار خویش
 (کونکنی قویغل اوزنکنک خد اینک نک رحمتینه

تاصواب کار بینی سر بسر
 اشنگ توغرسینی کورگانکچه بشدن باشقه
 حال خودرا از دوکس پنهان مدار
 اوزنکنک حالکنی ایکی کشیدن باشرون توتبه
 تاتوانی بازانان صحبت مجوی
 قوتنک یتکانچه خانونلر برله صحبتی استمه
 آنچه اندر شرع باشد ناپسند
 اول نرسه شریعتده بولسه درست توکل یعنی حرام
 هر چه را کرد دست حق بر تو حرام
 هر نرسه نی قیلغاندور خدای تعالی سنکا حرام
 چونکه بکشاید در روزی خدای
 تچانایم آچسه رزق ایشکنی خدای تعالی

تازه روی و خوش سخن باش ای اخی
 آچق یوزلی دخی بخش سوزلی بول ای قرنداش
 پر محور اندوه مرک ای بوالهوس
 کوب یمه اولم قایغوسنی ای هوس آناسی
 دل زغل و غش همیشه پاکدار
 کونکنی کینه دن دخی خیانتدن دایم پاک توت
 تکیه کم کن خواهه بر کردار خویش
 ناینماقنی کیم قبل یعنی اصلا ناینمه ای خواهه اوزنکنک)

خَلْقُ خُلُقِ نِيكَرَا دَارَنْدِ دُوسْتِ
 آدمیلر ایندکو خَلْقِنِ تونالر دوست
 کیش بود آرایش اهل شَرَفِ
 آنکچون بو بولور شرف اهل لرینک زینتی
 کرچه آزادست اورا بنده کیر
 اگرچه آزاد دورانی قول نوت یعنی قول دیب بیل
 حاجت خود را ازو هرگز فحواه
 اوزنکنک حاجتنکنی آندن اصلا نیلامه
 ور به بینی هم مپرس ازوی خبر
 اگر کورسنگ ینه صورامه آندن خبرنی
 کار فرمایش ولی کمتر نواز
 اشنی بیور آنکا لیکن آزر اق دوستلق قیل
 تانه بینی نکبتی از روزگار
 ناینکه کورمس سن ضررنی زمانه دن
 وانکهی از صحبت نادان دوست
 آندن صونک نادان دوستنک صحبتندن
 یار نادانرا زخود مهجوردار
 نادان دوستنی اوزنکندن آیرلمش نوت
 ور بکویی باتو کردانند پشت
 اگر اینسانک سنکا ایلاندرورلر آرقنی

بهترین چیزها خلق نیکوست
 نرسه لرنگ بخشیراغی ایندکو خلقدور
 رَوْ فُرُوتَنَ باش دائم ای خَلْقِ
 بار نوبانچلکی بول همیشه ای ایندکو بالا
 آنکه باشد در کف شهوت آسیر
 اول کیم بولسه شهوت اوچونده نوتقون
 کورتو بینی ناکسی را دستگاه
 اگر سن کورسنگ کشی نوکل کشیکا دولتنی
 بر در ناکس قدم هرگز مبر
 کشی نوکل کشینک ایشکینه آیاقنی اصلا ایلمه
 تا توانی کار ابله را مساز
 قوتنک یتکانچه احمق اشنی توزمه یعنی قیلمه
 از دو کس پر هیز کن ای هوشیار
 ایکی کشیدن صافلان ای عقلی
 اول از دشمن که او استیزه روست
 اول دشمندن کیم اول چتق یوزلیدور
 خویش را از نزد دشمن دوردار
 اوزنکنی دشمن فاشندن یراق نوت
 ای پسر کم گوی بامردم درشت
 ای اوغل کیم ایت یعنی اصلا ایتمه کشیکافانی

آنکه داد انصافی و انصافش نحو است

اول کیم بپردی خلق غه انصافی یعنی عدلک برله
معامله قیلدی آلا رنک انصافی استمدی
بلکه ظلم اولندغی پیرده عفو قیلدی

به بود زانش که پوشانی حریر

آرتق بولور آندن کیم کیدرورسن آطلسنی

تلاخ باشد وز شکر شرین ترست

آچی بولور یعنی اولک شکردن طانلیراق دور

یعنی آخرده

زند کانی تلاخ دارد بی کمان

آچی ترکلک تی تونار شکسن یعنی ترکلکی آچی بولور

دانکه او ناپاک زادست ای عزیز

بیل کیم اول حرام زاده دور ای عزتلو

باش دائم همنشین بایزرکان

بول همیشه اولتورداش الوغلا برله

بهترین خصلت آردانی کراست

اشلرنک آرتغراقی اگر بیلسانک کیمکادور

چون حدیث خوب کوی بی با فقیر

نچان بخش سوزنی اینسانک فقیرکا

خشم خوردن پیشهء هر سرورست

آچیغنی آشامق هر الوغلاک هنریدور

هر که با مردم نسازد در جهان

هر کیم کشی برله نوزکک قیلماسه دنیاده

آنکه شوخست و ندارد شرم نیز

اول کیم ادب سردور تونماز حیاتی ینه

از ملامت تابماتی در امان

شلمه دن تابنکه قالورسن ایمنلکده

در صفت خواری میگوید

خورلق صفتنده ایته دور

باتو کویم کرهمی خواهی کوی

سناک اینیم اگر تلاسناک این

مرد ناخوانده شود مهمان کس

ایر اوند المینجه بولور کشینک قوناغی

چند خصلت آورد خواری بروی

نچه خصلت کیلتورور خورلقنی یوزکا

اول آن باشد که مانند مکس

اول اول بولور کیم چمن اوخشاشلی

نزد مردم خوار و زار و رانده شد
 کش آلدنك غوردخی زبون دخی سورلش بولدی
 كد خدای خانهء مردم شود
 كشینك یورطینك خواجہسی بولور
 از بی جهلند دائم در نبرد
 نادانلق جهنندن همیشه بری بری ایله نزاغله دورلر
 کر رسد خواری برویش نیست دور
 اگر ایرشسه خورلق آنك یوزینه یراق افسدور
 صد سخن کر باشدت یگرا مکوش
 یوز سوز اگر بولسه سنك برسنی ایتمه
 زین بتر خواری نباشد در جهان
 بوندین یمانراق خورلق بولماس دنیاده
 تانیاید مرترا خواری بروی
 تاینکه کیلمس سنکا خورلق یوزکا
 تانکردی خوار و زار و مبتلا
 تاینکه بولماس سن خوردخی زبون دخی بلالشمش

هر که مهمان کسی ناخوانده شد
 هر کیم بر کشینك قوناغی اوندالمیچه بولدی
 دیگر آن باشد که نادانی رود
 ایکنچی اول بولور کیم بر نادان بارور
 کار کردن بر حدیث آن دو مرد
 اش قیلماق اول ایکی ایرنك سوزی برله
 هر که بنشینک ز بر دست صلور
 هر کیم اولتور سه صدورنك قول اوستنده یعنی
 حاکم دن یوقاری اولتور سه
 نیست جمعی را چو بر قول تو کوش
 بولسه بر جماعتنك فچان سنك سوزنك کواغی
 یعنی سنك سوزنك کواغی صالماسلر
 حاجت خود را فحواه از دشمنان
 اوزنکنك حاجتنکنی ایستمه دشمنلردن
 از فرومایه مراد خود مجوی
 صوماسز یعنی همسزدن مقصودنکنی ایستمه
 بازن و کودك مکن بازی هلا
 خاتون برله دخی بالابرله قیلمه اویننی البته

در بیان شش چیز که بکار آید
 آلتی نرسه فی بیانده کیم اشکا کیلور یعنی یارار

اولایابی طعام از خوشکوار
 اولکسی تابارسن طعامنی سنگشلی دن

از جهان شش چیز می آید بکار
 دنیادن آلتی نرسه کیلور اشکا یعنی فایده بیرور

خوش بودیاری موافق درجهان
 بخشش بولور موافق دوست دنیاده
 هر سخن کانراست کویبی درست
 هر سوز کیم آنی طوغری اینور سن دخی درست
 دشمن حق را نباید داشت دوست
 خدای تعالی نك دشمنی کبرك توکل دوست توفیق
 عیب کس با او نمی باید نهود
 کشینك عیبی آنکابرك ایمس کور کز مک
 از خدا خواه آنچه خواهی ای پسر
 خدای تعالی دن تله اول نرسه نی تار سن ای اوغل
 بند کانرا نیست ناصر جز آله
 بنا لار کایوقدور نصرت بپر کوچ الله تعالی دن باشقه
 آنکه از قهر خدا ترسد بسی
 اول کیم خدای تعالی قهر نندن قور قسه کوب
 از بدی کنتن ز بانرا هر که بست
 یاوز ایتمکن تبلی ه کیم باغلاسه

باز مخدومی که باشد مهربان
 ینه شوند این استاد کیم بولور شفقتملی
 به زدنیاز آنکه دروی نفع تست
 آرتق دنیادن بولور آنکچون کیم آنکسانک فاؤز نکدر
 هر که اورا دوست دارد دشمن اوست
 هر کیم آنی دوست تونسه خدای تعالی نك دشمنیدور
 ز آنکه نبود هیچ لحمی بی غلود
 آنکچون کیم بولمس هیچ بر ایت بیز سز
 نیست در دست خلیایق نفع و ضرر
 یوقدور خلقلر قولنده فائده دخی ضرر
 یاری از حق خواهه و از غیرش فحواه
 یار دمنی خدای تعالی دن تله آندن باشقه دن تلمه
 بی کمان از وی بترسد هر کسی
 شکسز آندن قورقر هر کشی
 کرد شیطان لعین را زیر دست
 قیلدی لعین شیطاننی قول آستونده

پنج چیز از پنج کس یافته نشود
 بیش نرسه بیش کشیدن نابلماس

یادگیر از ناصح ای صاحب نفس
 ایسه توت نصیحت قیلغو چیند ای نفس ایاس

کس نیابد پنج چیز از پنج کس
 کشی نابلماس بیش نرسه نی بیش کشیدن

این سخن باور کند اهل سلوک
 بر سوزکا اشانور سلوک اهلی
 بوی راحت در دماغش کی رسد
 راحت ایسی آنک میبینه نجان ابرشور
 هیچ بدخویی نیابد مهتری
 هر کیز باور خلقی تابماس اولولقنی
 در جهان بخت وسعدت باشدش
 دنیاده بخت دخی ایند کولک بولور آنک
 در ملامت هیچ نکشاید زبان
 شلته ده هر کیز آچماس نیلنی
 سر براهش آرتا یابی ثواب
 باشنی طوغری بولغه کیلتور ناینکه تابارسن ثوابنی
 بار خود باکس میفکن هیچ بار
 اوزنکنک بوکنکی کشیکا سالمه بر مرتبه ده
 رخ مکردان ای برادر از سه کار
 یانغاقنی یعنی یوزنی ایلاتدرمه ایقرنداش اوج
 بعد از آن جستن بجان ودل رضاش
 آندن صونک ایستمک جان برله دخی کونکل
 برله آنک رضاسنی
 هر که این دارد بود اهل صفا
 هر کیم بونی توتسه بولور صفا اهلی

نیست اول دوستی اندر ماوک
 یوقدور اول دوستلق پادشاهلارده
 هر که بامال کسان دارد حسد
 هر کیم کشیلرنک مالبنه توتسه حسدنی
 سغله را با مروت ننکری
 احمقغه مروت برله قارامه
 هر که راه سه کار عادت باشدش
 هر کیمنک اوج اش عادتنی بولسه
 اول ارعیبی بود در مرد مان
 اول اگر برعیب بولسه ایرنلرده
 هر که راه بینی براه ناصواب
 هر کیمنی کورسنگ خطا بولده
 زحمت خود را ز مردم دوردار
 اوزنکنک زحمتکنی کشیدن براق نوت
 کرهمی خواهی که باشی رستگار
 اگر اوشبونی نلاسانک کیم بولور سن قونلغوچی
 اولادیدن بود حکم قضاش
 اول کورمک بولور الله تعالی نك قضا حکمنی
 چیست سیوم دور بودن از جفا
 فی نرسه دور اوچونچی براق بولوق جفادن

هر که دارد دانش و عقل و تمیز
 هر کیم نوتسه علمنی دخی عقلنی دخی تمیزی
 صدقه ۱۱ کالوده ۱۱ کردد باریا
 صدقه کیم بولغانسه یعنی فاطشسه ریا برله
 کر عمل خالص نباشد همچوزر
 اگر عمل خالص بولماسه آلتون کبی
 تاتوانکر باشی اندر روزگار
 تاینکه بای بولسانک زمانه ده

جز برای حق نبخشد هیچ چیز
 خدای تعالی بولندن باشقه باغشلامس بر نرسه نبد
 کی بود آن خیر مقبول خدا
 نجان بولور اول صدقه خدای تعالی کا مقبول
 قلب را ناقد نیارد در نظر
 یورمس آنچهنی آنچه تاغوجی کیلتورمس قاراوغه
 نفس را از آرزوها دور دار
 نفسنی استه کار نرسه لرندن براق توت

در صفت صدق و امانت و سخاوت

صدق و امانت و سخاوت لرنک صفتنده

چار چیز ست از کرامتهای حق
 دورت نرسه دور خدای تعالی نك کرامتلرندن
 اولاً صدق زبانت در سخن
 اول تلنکنک راستغی سوزده
 پس سخا هست از کرامات آله
 بس یومارتلق بار دور الله تعالی نك کرامتلرندن
 تاتوانی دور باش از سود خوار
 کوچنک ینک آنچه براق بول ریا آشاغوچیدن
 پیش مردم هر که رازت کرد فاش
 کشی آلدنده هر کیم سنک سرنکنی قیاسه فاش

یاد گیرش چون زمن گیری سبق
 ایسه توت آنی نجان مندن آلسانک سبقنی
 وانکهی حفظ امانت فهم کن
 آندن صونک امانت صاقلامق آنکه
 فضل حق دان کردن نظر داری نگاه
 خدای تعالی نك فضلی دیب بیل اگر کوزنی
 توتسانک صاقلاب
 زانکه هست از دشمنان کردگار
 آنکچون کیم بار دور اول خدای تعالی نك دشمنلرندن
 همدم آن ابله باطل میباشد
 اول باطل احمقنک بولد اش بولچه

وانكه غافل وار بكنارد صلات
 اول كيم غافل كين اوتاسه نمازنى
 تانباشى در جهان بسيار زار
 ناينگه بولماس سن دنباده كوب زار يلق قيلغوچى
 باش دايم بر حذر از خشم وقهر
 بول همیشه صافلاملق اوزرينه آچو قيلمافدن
 دخی قهر قيلمافدن

كر بخوى مردمان سازى رواست
 اكر ايرنار خلقى برله دوزلسك درستدور

كوش دل را جانب اين پنددار
 كونكلنك قولاغنى بو اوكت طرفينه توت
 ياددار از ناصح خود اين سخن
 ايسده توت اوزنك نصيحت قيلغوچيدن بوسوزنى
 هر چه مى آيد بدان مى ده رضا
 هر نرسه كبلسه آنكا بير رضائى
 جمله مقصود دلش حاصل بود
 بارچه كونكلينك مقصودى حاصل بولور
 آنكه اورا باكى نبود از خطر
 اول اعتبارلى دور آنك خوقى بولمس هلاكدن
 جور دارد نيستش بامهر كار
 ظلمنى تونادور بوقدور آنك شفقت برله اش يعنى
 زمانه نك مهر و شفقت برله كيمسه كا اش بوقدور

هر كه باشد مانع عشر وزكات
 هر كيم بولسه منع قيلغوچى عشرنى دخی زكاتنى
 بر حذر باش از چمنان كس زنهار
 صافلاملق اوزرينه بول اوشاند اق كشدن زنهار
 لذت عمرت اكر بايد بدهر
 عمر نكنك لذتى اكر كپر ك بولسه زمانه ده

چون نكرد دخلق باخوى تور است
 نجان بولماسه خلقلر سنك خلقنك ايله درست
 بلكه آدميلر سنك خلقنكدن قاچسالر

زانچه حاصل نيست دل خرسنده دار
 اول نرسه دن كيم حاصل ايمسدور كونكلنى شاد توت
 اى خليفه تكيه بر دولت مكن
 اى سلطان نايمنافنى دولنكا قيلمه
 سود نكند كر ك ريزى از قضا
 فائده قيلماس اكر قاچسانك قضان
 هر كه اوبادوستان يكدل بود
 هر كيم اول دوستلر برله بر كونكللى بولسه
 در جهان دانى كه كردد معتبر
 دنباده بيله ستمو كيم بولور اعتبارلى
 كم كند باكس و فالين روزگار
 كيم قيلور يعنى اصلا قيلماس كشيكاوفانى بوزمانه

روز شادی هم پیرسش زنهاریچ
شادلق کوننده بینه صورغل آنی یعنی دوستلق قبل آنکا

روز محنت باشدت فریادرس
محنت کوننده بولور سنکا فریادغه ایرشکوچی
یعنی سنکا یاردم بیر کوچی بولور

اندران دولت مبراز دوستان
اول دولنده کیسه احساننی دوستلردن

چون رسد شادی هم او همدم بود
چنان ایرشسه شادلق ینه اول بولداش بولور
یعنی سنکا لازم دور غم کوننده بولغان دوستنی
شادلق کوننده هم دوست قیلماق

آنکه باتو روز غم بودست یار
اول کیم سنکا قایغو کوننده بولغان دور دوست

روز نعمت کرتو پردازی به کس
نعمت کوننده اگر سن شغل لسنک کشی برله یعنی
دولتی وقتک برکشیکا شفقت واحسان قیلسانک

چون بیابی دولتی از مستعان
چنان تابسانک دولتنی الله تعالی دن

مر ترا هر کس که یار غم بود
سنکا هرکشیکیم قایغو بولداشی یعنی قایغو
کوننده بولداش بولسه

در بیان معرفت

تایابی از خدای خود خبر
تا اینکه تابارسن اوزنکنک خدانکنن خبرنی
هیچ بامقصود خود واصل نشد
هیچده اوزینک مقصودینه ایرشکوچی بولدی
در فنا بیند بقای خویشرا
فانیلقده کورور اوزینک باقیلقنی
قریبه حق را لایق وزیمنده نیست
خدای تعالی کا یاقن بولماغه لایق ونیشلی ایمسور
حق تعالی را بدانی با عطا
خدای تعالی نی بیلورسن عطا قیلغوچی دیب

معرفت حاصل کن ای جان پیر
خدای تعالی نی طانمقنی حاصل قبل ای آنانک جانی
هر که اورا معرفت حاصل نشد
هر کیم آنکا خدای تعالی نی طانمق حاصل بولدی
هر که عارف شد خدای خویشرا
هر کیم طانغوچی بولسه اوزینک خدا سنی
هر که او عارف نباشد زنده نیست
هر کیم اول خدای تعالی نی طانغوچی بولسه ترک ایسدر
نفس خود را چون شناسی با عطا
اوزنسنکنی چنان طانسانک خطا قیلغوچی دیب

هر که عارف نیست نبود جنس ناس
 هر کیم عارف بولسه آدم جنسندن بولماس
 کار عارف جمله باشد باصفا
 عارفنك اش بارچهسی بولور صافلق برله
 غیر حق را در دل او نیست جای
 خدای تعالی دن باشقهغه آنك کونکلنگ بوقدور اورون
 بلکه بر خود نیستش هر کز نظر
 بلکیم اوزینه بوقدور آنك اصلا فارامق والتقای
 هر که فانی نیست عارف کی بود
 هر کیم فانی بولماسه خدای تعالی نی طانغوچی نجان بولور

زانچه باشد غیری مولی فارغست
 اول نرسه دن کیم بولور اول نرسه خدای تعالی کا
 باشقه آندن بوشانغوچیدور

زانکه دروی فانیء مطلق بود
 آنکچون کیم خدای تعالی ده مطلق فانی بولور
 آنکه بیند آدمی چیزی بخواب
 اول کیم کورور آدمیزاد نرسه نی بوقبده
 یعنی نوشده کورکان نرسه کا اوخشیدور
 حاصلی نبود ز خوابش هیچ چیز
 فائدهسی بولمس توشندن بر نرسه ده
 هیچ چیزی از جهان باخود نبرد
 اصلا بر نرسه نی دنیادن اوزی برله ایلمدی

عارف آن باشد که کردد حق شناس
 عارف اول بولور کیم بولور خدای تعالی نی طانغوچی
 هست عارف را بدل مهر و وفا
 بار در عارفنك کونکلنگ شفقت دخی وعلا سینه وفاق بلماق
 هر که او را معرفت بخشید خدای
 هر کیم آنکا معرفتی باغشلاسه خدای تعالی
 نزد عارف نیست دنیا را خطر
 عارف فاشنده بوقدور دنیاغه شرف و اعتبار
 معرفت فانی شدن دروی بود
 معرفتنك معناس فانی بولمق خدای تعالی نی
 ملا حظده بولور

عارف از دنیا و عقبی فارغست
 عارف بولغان کیمسه دنیادن دخی آخرندن
 بوشانغوچیدور

همت عارف لقای حق بود
 عارفنك همتی خدای تعالی نك دیداری بولور
 باچه مانند این جهان کویم جواب
 نی نرسه کا اوخشیدور بودنیا ایتیم جوابنی
 چون شودید از خواب آن عزیز
 نجان بولسه اویانغوچی بوقیدن اول عزیز
 همچنین چون زنده افتاد و مرد
 بونك کی نجان برترک نوشدی دخی اولدی

در ره عقبی بود همراه او
 آخرت یولنده بولور آنک یولداشی
 خویش را آراید اندر چشم شوی
 اوزنی زینت لر ایرینک آلدنده
 مکرو شیوه می نماید بی شمار
 مکرنی دخی حیلنی کورسته دور حسابسز
 بی کمان سازد هلاکش آن زمان
 شکسز قیلور آنی هلاک اول زمانه
 کز چنین مکاره باشی بر حذر
 کیم بوند این مکرلیدن بولورسن صافلاق اوزرینه

هر که را بود دست کردار نیکو
 هر کیمیک بولسه ایندکو عملی
 این جهان را چون زنی دان خوب روی
 بودنیانی شول خاتون کبی بیل کور کام بوزلی
 مرد را می پرورد اندر کنار
 ایرنی تربیت قبله دور قوچاقده
 چون بیابد خفته شوی را ناکهان
 نچان نابسه یوقلغان ایرنی آنکسزدن
 بر تو باد ای عزیز باهنر
 سنکابولسون یعنی سنکالارم بولسون ای عزتلو هنرلو

در بیان ورع

کره می خواهی که کردی معتبر
 اگر او شبونی تلاسنگ کیم بولورسن اعتبارلی
 لیک میکیرد خرابی از طمع
 لیکن نونادور خرابلقنی طمعدن
 دور باید بودنش از غیر حق
 براق کبرک آنک بولماغی الله تعالی کاباشقندن
 هر که باشد بی ورع رسوا شود
 هر کیم بولسه تقواسز خور بولور

در ورع ثابت قدم باش ای پسر
 کناهدن صافلانمقده نق آیاقلی بول ای اوغل
 خانه دین کردد آباد از ورع
 دین او بی بولور نوزوک تقوادن
 هر که از علم و ورع کیرد سبق
 هر کیم علمدن دخی تقوادن آلسه سبقنی
 ترس کاری از ورع پیدا شود
 قورقولی بولوق تقوادن حاصل بولور

باورع هر کس که خود را کرد راست تقوا برله هر کس کیم اوزنی قبلسه طوغری آنکه از حق دوستی دارد طمع اول کیم خدای تعالی دن دوستلقنی توتسه امید	جنبش و آرامشش بهر خداست آنک نیبرائگی دخی نورماغی خدای تعالی اوچوندور در محبت کاذبش دان بی ورع مبنده آتی یالغانچی دیب بیل تقواسز
---	--

در بیان تقوی

چپیست تقوی تزک شبهات و حرام نی نرسه دور تقوی شبه لرنی دخی حرامنی قویماق هرچه افزونست اکر باشد حلال هر نرسه آرتوقدور اکر بولسه ده حلال چون ورع شد یار باعلم و عمل فچان ورع بولسه یولدش علم دخی عمل برله ناکهان ای بنده کر کردی کنه آنکسزدن ای بنده اکر قبلسانک کنه چون کنه نقد آید در وجود فچان حاضر کنه قبلسه بارلقغه در انابت کاهلی کردن خطاست توبهده یالقاوانی فیلماتی خطادور	از لباس و از شراب و از طعام لباسدن دخی شرابدن دخی طعامدن نزد اصحاب ورع باشد و بال ورع اهل لری فاشنده بولور کنه خشیت و اخلاص یابدزان محل قورقماق دخی اخلاص نابار اول اورندن توبه کن در حال و عذر آن بخواه توبه قبل حاضر آنک عذرنی ایسته توبهء نسیه ندارد هیچ سود کیلاچداکی توبه توتماس اصلا فائدهنی بر امید زندگانی کان هواست ترکک امیدی برله کیم اول نفس آرزوس دور
--	---

در فوائد خدمت کردن

تاتوانی ای پسر خدمت کزین قوتنک بنگانچه ای اوغل خدمتنی اختیار قبل	تاشوداسب مرادت زیر زین تاینکه بولور مرادنک آتی ایر آستنده
---	--

بندهء چون خدمت مردان کند
 بر بنده نجان ایرنلر خدمت قیلسه
 بهر خدمت هر که بر بندد میان
 خدمت او چون هر کیم باغلاسه بیلنی
 هر که پیش صالحان خدمت کند
 هر کیم ایند کولر آلدنده خدمت قیلسه
 خادمانرا هست در جنت مآب
 خدمت اینکو چیلرکا باردور جنتده اورن
 خادمان باشند اخوانرا شفیع
 خدمت اینکو چیلر بولور لر قرداشلرغه شفاعتی
 کر چه خادم عاصی و مقصد بود
 اگر چه خدمت اینکوچی کناهلی دخی مقصد بولور
 می دهد هر خادمی را مستعان
 بیره دور هر خدمت اینکوچیکا الله تعالی
 بهر خدمت هر که بر بندد کمر
 خدمت او چون هر کیم باغلاسه کهرنی
 هر که خادم شد جنانش میدهند
 هر کیم خدمت اینکوچی بولسه آنکاجنترنی بیرور لر

خدمت او کنبد کردان کند
 آنک خدمتنی ایلانکوچی کنبد یعنی کولر قیلور
 باشد از آفات دنیا در آمان
 بولور دنیا آفتلرندن ایمنلکه
 ایزدش بادولت و حرمت کند
 آئی خدای تعالی دولتی دخی حرمتلی قیلور
 روز محشر بی حساب و بی عذاب
 قیامت کوئنده حسابسز دخی عذابسز
 جای ایشان در جنان باشد رفیع
 آلانک اورنی جنترده بولور بیوک
 بهتر از صد عسک عابد بود
 آرنگراق یوز صاران عابدن بولور
 اجر و مزد صائمان و قائمان
 روزه نوتوقچیلرنک دخی کیچ نورغوچی لرنک ثوابن
 از درخت مغفرت یابد ثمر
 بارلقانبق یغاچندن نابار یمشنی
 هم ثواب غازیانش میدهند
 ینه غازیار ثوابنی بیرور لر

در بیان حرمت کردن مهمان (قوناقنی حرمت قیلماق بیانلادور)

ای برادر دار مهمانرا عزیز
 ای قرداش توت قوناقنی عزتلی

تاییبی عزت از رحمن تونیز
 تاینکه نابار سن عزتنی خدای تعالی دن سن ینه

<p>حق شاید باب جنت را برو خدای تعالی آچار جنت ایشکنی آنکا از وی آزارد خدا وهم رسول آندن رنجور خدای تعالی دخی پیغامبر بس کناه میزبانرا می برد سنکره قوناق صیلاغوچینک کناهنی ایلته دور کربود کافر برو در باز کن اگر بولسه ده کافر آنکا ایشکنی آچق قیل خویش را شایسته رحمان کند اوزنی خدای تعالی نک رحمتینه لایق قیلور از خدا الطاف بی اندازه دید خدای تعالی دن اولچاوسز مهربانچقلر کورور</p>	<p>مومنی کوداشت مهمانرا نکو بر مومن کیم اول نونسه قوناقنی عزیز هر که باشد طبعش از مهمان ملول هر کیم بولسه آنک طبیعتی قوناقدن آغر مهمان روزی بخود می آورد قوناق رزقنی اوزی برله کیلتوره دور مهمانرا ای پسر اعزاز کن قوناقنی ای اوغل عزتلی قیل بندهء کو خدمت مهمان کند بر بنده کیم اول قوناق خدمتنی قیلسه هر که مهمان را بروی تازه دید هر کیم قوناقنی آچق یوز برله کورسه</p>
---	---

در بیان دور بودن از تکلف (نکلفدن یراق بولماق بیاننده

<p>تاکرانی نبودت از مهمان ناپنکه آغراق بولماسون سنکا قوناقدن هر که زوپنهان شود باشد لئیم هر کیم آندن باشرونسه یعنی قوناقدن قاچوب قالسه لئیم بولور مهمانمت کر رسد پنهان مشو سنکا قوناقا کر ایررشه یعنی کیلسه باشرون بوله</p>	<p>از تکلف دور باش ای میزبان نکلفدن یراق بول ای قوناق صیلاغوچی هست مهمان از عطاهاى کریم باردور قوناق خدای تعالی نک عطا لرندن یعنی الله تعالی نک احسان لرندن بی خبر بر خوان کس مهمان مشو خبرسز یعنی اوند المایچه کشینک سرایینه قوناق بوله</p>
---	--

نان بده بر جایعان بهر خدای
 ایکمکنی پیر آچارغه خدای تعالی اوچون
 هرکه مهمانرا کرامی میکند
 هرکیم قوناقنی حرمتلی قبلسه
 هرکه مهمانت شود از خاص و عام
 هرکیم سنکا قوناق بولسه خاصدن دخی عوامدن
 آنچه داری آندک و پیش ای پسر
 اول نرسه نی توتسانک آریا کوب ای اوغل
 بر تن عریان که پوشد جامهء
 بالانچا تنکا کیم کیورتسه کیومنی
 هرکه ثوبی بر تن عاری دهد
 هرکیم بر کیومنی بالانچا تنکا بیرسه
 کر بر آری حاجت محتاجرا
 اگر چیغارسنک محتاجنک حاجتی
 هرکه باشد او زد دولت بختیار
 هرکیم بولسه اول دولتدن بختلی
 ای پسر هرکز محور نان بخیل
 ای اوغل اصلا آشامه صاراننک ایکمکنی
 نان نمسک جمله رنجست و عنا
 صاراننک ایکمکی بارچهرنجو دور دخی مشقتدور

تا دهندت در بهشت عدن جای
 ناینکه بیروزلر سنکا عدن اوجماحنده اورنی
 کوششی در نیکنامی میکند
 جهتی ایزکو اسده قبلور
 پیش او می باید آوردن طعام
 آنک آلدینه کیرک کبلتورمک طعمانی
 برد باید پیش درویش ای پسر
 ایلتمک کیرک درویش آلدینه ای اوغل
 حق دهد اور از رحمت نامهء
 خدای تعالی بیروز آنکا رحمتدن بر نامه نی
 در دو عالم ایزدش یاری دهد
 ایکی عالمده خدای تعالی آنکا یاردم بیروز
 بر سر از اقبال یابی تاجرا
 باشقه ایزکو بخندن نابارسن تاجنی
 خیر و رزد در نهان و آشکار
 ایزد کولکنی عادت قبلور آلا فده دخی آشکارده
 کم نشین در عمر بر خوان بخیل
 کیم اولتور یعنی اصلا اولتورمه عمرنکه صاراننک
 میشود نان سخنی نور و صفا
 بولور بوماردنک ایکمکی نور دخی صافی

وزپی مُردار چون کرکس مرو	تانخواندت بخوان کس مرو
اولکسه آرئوندن بورکوت کبی بارمه	مادامیکه اوندالمهسنگ کشینک سرابینه بارمه
سَقْفی ویران را توبی استون مدار	چشم نیکی از خسیس دُون مدار
خراب بولغان توشامنی تراکسز نوتمه	بخشیلق امیدنی زبون بولغوچی خسیسدن نوتمه
هرچه بینی نیک بین و بد مبین	کر کنی خیری تو آن از خود مبین
هر نرسنی کورسانک بخش کور یاوز قارامه	اگر قیلسانک خبرنی سن آنی اوزنکدن کورمه

علامت احمق

اولا غافل زیاد حق بود	سه علامت دانکه در احمق بود
اول غافل الله تعالی ذکرندن بولور	اوج علامت بیل کیم احمقده بولور
گاهلی اندر عبادت باشدش	دفتن بسیار عادت باشدش
یالغاولق عبادتنده بولور	کوب اینک آنک عادتنی بولور
ای پسر چون احمقان غافل مباش	یکدمی از یاد حق غافل مباش
ای اوغل احمقار کبی غافل بولمه	برکنه صولو الله تعالی ذکرندن غافل بولمه
از حماقت در ره باطل بود	هرکه اواز یاد حق غافل بود
احمقلقندن باطل بولده بولور	هرکیم اول الله تعالی ذکرندن غافل بولسه
بهر دام آزاده را دامن متاب پی	هیچ از فرمان حق کردن متاب
توراق یعنی حبله او چون طوغری کشینک ایناکنی	اصلا الله تعالی بیورقندن مویننی فایر مه
نقد مردانرا بهر کودن مده	باطلی را ای پسر کردن منه
ایرنلرنک آنچه سنی یعنی آلارنک اسرارنی	باطلغه ای اوغل موین قویمه
هر احمق نادانغه بیرمه	

هر کسی را بیش بین و کم مزن

هر کشینی آرتق کور کیم اورمه یعنی کیم کورمه

جانب مال یتیمان هم میار
یتیم لرنک مالی طرفینه ینه کیلتورمه

بی طمع میباش اگر داری تمیز
طمع سز بول اگر توتسانک عقل وتمیزنی

ور توانی نیز باهمدم مگوی
اگر قوتنک یتسه ینه ایبداشکاده ایتمه

در قضای آسمانی دم مزن

الله تعالی قضا سینه بولو اورمه

دست خود را سوی نامحرم میار
اوزنکنک قولنکنی نامحرم طرفینه کیلتورمه

تاشوی آزاد و مقبل ای عزیز
ناینکه بولورسن آزاد دخی مقبول ای عزتلو

تاتوانی راز با مردم مگوی
قوتنک ینکناچه سرنی کشیکا ایتمه

علامت فاسق

باشد اول در دلش حب فساد

بولور اول آنک کونکلنده بوزقلقنی سومک

دور دارد خویشرا از راه راست

یراق نوتار اوزنی طوغری بولدن

هست فاسق راسه خصلت در نهاد

باردور فاسقنک اوچ خصلت ذاننده

حرفتش از رذن خلق خداست

آنک هنرای خدای تعالی نکل مخلوقلرنی رنجتمک

علامت شقاوت (یاورنق علامتی)

میخورد دائم حرام از احمقی

آشبدور همیشه حرامنی احمقلندن

هم زاهل علم باشد در کریز

ینه علم اهلندن بولور قانچاقده

وز عذاب کور هم اندیشه کن

قبر عذابندن ینه او یلامقنی قبل یعنی او یله

هست ظاهر سه علامت در شقی

باردور آشکاره اوچ علامت یاور کشیده

بی طهارت باشد و بیگانه خیز

طهارتسز بولور دخی یوقیدن صونک نور غوچی

با طهارت باش و پاک پیسه کن

طهارت برله بول دخی پاککنی هنر قبل

تانسوزد مر ترا نار سوم
 تاینکه کویدور مسون سنی جهن اونی
 پیش مردم هم زباب خود مکوی
 کشی آلدنکینه اوز باینکن یعنی مدحنکنی ایتمه
 چون رسد مهمان برویش در میند
 قچان ایرشسه قونان آنک یوزینه ایشک باغلامه

ای پسر مکریز از اهل علوم
 ای اوغل فاقه علم اهلندن
 تا توانی هیچ کس را بد مکوی
 قوتنک ینکانه هیچ کشینی یاوزدیب ایتمه
 معرفت داری کره بر زر میند
 معرفتنی نوتسانک تویوننی آلتونغه باغلامه

در علامت بخیلان

باتو کویم یاد کیرش ای خلیل
 سنکا ایتم ایسده توت آنی ای دوست
 وز بلای جوع هم لرزان بود
 آچلق بلاسندن ینه تتراکوچی بولور
 بکدرد چون باد و کوید مر حبا
 اوتار بیلکی ایتور مر حبادیب
 کم رسد پاکس زخوانش مائده
 کیم ایرشور کشبکا آنک سرایندن دسترخان

سه علامت ظاهر آمد در بخیل
 اوچ علامت آشکاره کیلدی صارانده
 اولاً از سائلان ترسان بود
 اول سافلردن قورقوچی بولور
 چون رسد در ره بخویش و آشنا
 قچان ایرشسه یولده قونداشغه دخی دوستغه
 نبود از مالش کسی را فائده
 بولماس آنک مالندن برکشبکاده فائده

در بیان طلب حاجات (حاجتلی استمک بیانده)

آنکه دارد روی خوب از وی بچوی
 اول کیم توتسه کورگام و آچق یوزنی آندن ایسده
 تا توانی حاجت اورا برار
 قوتنک ینکانه آنک حاجتنی چیغار

حاجت خود را مجوی از زشت روی
 اوزنکنک حاجتنی ایسده چتق یوزلیدن
 مؤمنی را باتو چون افتاد کار
 بر مؤمنک سنکا قچان نوشسه اش

حاجت خود را جز از سلطان نخواه
 اورزنگك حاجتكنی پادشاهه باشقه دن تلامه
 از وفات دشمنان شادی مکن
 دشمنلرنك اولمکندن شادلق قبله
 باقناعت ساز دائم ای پسر
 قناعت برله توزول یعنی قناعت قیلغوچی
 بول همیشه ای اوغل

هر سحر برخیز واستغفار کن
 هر سحر وقتنده طور دخی استغفار قیل
 همنشین خویشرا غیبت مکن
 اورزنگك اونرداشکنی غیبت قبله
 چون شود هر روز در عالم جدید
 قچان بولسه هر کون دنیاده ینکا
 هر که را ترسی نباشد از خدا
 هر کینک قورقماغی بولماسه الله تعالی دن
 تا توانی حاجت مسکین برار
 فونک ینکانه مسکیننك حاجتی چیغار
 هست مالت جمله در کن عاریت
 بار دور مالنك بارچمس اوچده امانت
 عاریت را باز میباید سپرد
 امانتنی ینه کیرک طابشر مق

چون بخواهی یافت از دربان نخواه
 قچان تلاسنگ تابماقنی قراولچیدن تلامه
 از کسی پیش کسی زاری مکن
 کشیدن کشی آلدنده زارلقنی قبله
 گرچه هیچ از فقر نبود تلخ تر
 اگرچه هیچ نرسه فقیر لکن بولمسه ده آچیراق

فرستی اکنون که داری کار کن
 فرصتنی ایندی کیم توناسن اش قیل یعنی عمل قبل
 غیر شیطان بر کسی لعنت مکن
 شیطاندن باشقه برکشیکاده لعنت قبله
 از کناهان توبه میباید کزید
 کناهلردن توبنی کبرک اختیار اینمک
 حق بترساند زهر چیزی ورا
 خدای تعالی قورقتور هر نرسه دن آنی
 تا برارد حاجت را کرد کار
 تا ینکه چیغارورسنگ حاجتکنی خدای تعالی
 کر بماند از تو باشد زاریت
 اگر قالسه سندن بولورسنگ زارلق یعنی اوکنمک
 هیچ کس دیدی که زرباخوشش برد
 هیچ کشینی کوردنکه و کیم آلتوننی اوزی برله برکا

نه كَز كَر باس و يك پاره زمين
 طوقز آرشون بوز دخی بر آزپير
 هر چه ماند از توبلای جان تست
 هر نرسه فالسه سندن سنك جانك بلاسيدور
 حاجت اورا خدای قاضی شود
 آنك حاجتی خدای تعالی اوتكوچي بولور
 بگذر از وی زانکه داری روبره
 اوت آندن آنکچون کیم توتاسن یوزنی بولغه
 نیست او عاقل بود دیوانه
 توكلدور اول عقلی بولور دیوانه
 از خدا نبود روا جستن غنا
 خدای تعالی دن دورست بولماس ایستمك بایلتی
 زانکه اندروی صفای موءمن ست
 آنکچون کیم انده موءمنك صافلی یعنی حرامدن
 هر چه نزدیک تو چشم روشنند
 اگر چه سنك فاشنکده یاقتی کوزلرونکدور
 مال و ملک این جهان را باد کیر
 بودنیانك مالنی دخی ملکنی بیل طوت یعنی
 بیل کبی حسابله کیم نیز اوتکوچیدور
 هرگزش اندیشه ازنا بود نیست
 اصلا آنك صاغشی بولمغاندن بوقدور

حاصل از دنیاچه باشد ای آمین
 فائده دنیادن فی بولور ای ایمن کیمسه
 هر چه دادی در ره حق آن تست
 هر نرسه بیر سنك خدای تعالی بولنه اول سنك دور
 هر که با اندك زحق راضی شود
 هر کیم آزغنه برله خدای تعالی دن راضی بولسه
 هست دنیا بر مثل قنطره
 باردور دنیا کوپر اوخشاشلی
 هر که سازد بر سر پیل خانه
 هر کیم توزسه کوپر باشنده یورطنی
 هست موءمن راعنا رنج و عنا
 باردور موءمنکا بابلق رنجو دخی مشقت
 فقرو درویشی شفای موءمن ست
 فقیرك دخی درویشك موءمنك شفاسیدور
 مال و اولات بمعنی دشمنند
 مالنك دخی بالالارنك معنابورزندن دشمنلر دور
 انما اموالکم را یاد کیر
 انما اموالکم و اولادکم فتنه آیتنی ایسه توت
 مرد ره را بود دنیا سود نیست
 یول ابرینه دنیانك بارلغی فائده ایسدور

هر که را از صدق دل صافی بود
هر کیمنک کونکلی صدقین صافی یعنی نورلی بولسه
آنکه در بند زیادت میشود
اول کیم آر نورمق بغاونده یعنی قصدند بولور
بندگان حق که جان را باختند
الله تعالی نك بنده لری جاننی اوینادیلر
تانیاری در ره حق آنچه هست
کینلور ماینچه خدای تعالی یولنده اول نرسه
نی کیم بار دور یعنی بار مالکننی صدقه قبله ماینچه
در سخا گوش ای برادر در سخا
یومار تلقده جهت قیل ای فرنداش یومار تلقده
باش پیوسته جوانمردای اخی
بول نوناش جو مارد ای فرنداش
در رخ مرد سخنی نور و صفاست
جو مارد ایرنک ینکاغنده نور دخی صفادور
حق تعالی بر در حنت نوشت
خدای تعالی جنت ایشکینه یازدی
آسخیارا با جهنم کار نیست
یومار دلرنک جهنم برله اش یوقدور یعنی
جهنم کا داخل اولمس لر

خرقه ولقمه اورا کافی بود
ایسکی کیوم دخی برلقمه آنکا یناچک بولور
دور از اهل سعادت میشود
یراق سعادت اهلندن بولور
اسب همت تاثیریا تاختند
همت آتنی ثریا یولدز یغاچه چابدر دیلر
آنچه میباید کجا آید بدست
اول نرسه کیم کیر کدور نچان کیلور قولغه
تایبایی از پس شدت رخا
تاینکه نابارسن قانیلقدن صونک کینکلکننی
زانکه نبود دوزخی هرگز سخنی
آنکچون کیم بولماس جهنمک اصلا جو مارد
زانکه در جنت قرینش مصطفی است
آنکچون کیم جننک آنک یولد اش مصطفی علیه السلا
اینکه جای اسخیا باشد بهشت
بونی کیم یومار دلر اورنی بولور اوجماع
جای مسک جز میان نار نیست
صاراننک اورنی جهنم اورناسندن باشقه
یوقدور

پیشهء اهل بخل تلبیس دان	در جحیمش همدم ابلیس دان
صارانلق اهلینک هنری آلدماق دیب بیل	جهنمه آنی ابلیس بولداشی دیب بیل
هیچ مسك ننكرد سوی بهشت	بلکه با او کم رسد بوی بهشت
هیچ ده صاران فارامس جنت طرفینه یعنی جننگا	بلکیم انکاکیم ایشور یعنی اصلا ایشور مس جنت ایس
آنکه میخوانند مرویرا سقر	اهل کبر و بخل را باشد مقر
اول نرسه کیم او قرلر یعنی اینور لر آنکا سقر دیب	کبر اهلینه دخی صارانلق اهلینه بولور قراقبلاچ
ای پسر در مردمی مشهور باش	از بخیلی وز تکبر دور باش
ای اوغل ایرلنده شهرتلی بول	صارانلقدن دخی ندرلکدن یراق بولور
با سخا باش وتواضع پیشه کیر	تا شود روی دلت بدر منیر
بومارد بول دخی توبانچلکنی هنر توت	تا پنکه بولور کونکلنک یوزی باقنور غوچی آی

در بیان صفت شیطان

چار خصلت فعل شیطانی بود	داند اینها هر که رحمانی بود
دورت اش شیطان فعلی بولور	بیلور بولارنی هر کیم رحمانی بولسه
عطسهء مردم چوبکدشت از یکی	باشد آن از فعل شیطان پیشکی
کشینک نوچکر مکی فجان اوتسه بردن	بولور اول نوچکر مک شیطان فعلندن شکسز
خون بینی نیز از شیطان بود	آنکه ظاهر دشمن انسان بود
بورن قانی یعنی بورن فانامقینه شیطانندن بولور	اول شیطان کیم کشینک ظاهر دشمنی بولور
خامیازه فعل شیطانست وقی	ای پسر ایمن مباش از مکر وی
ایسنمک شیطان فعلیدور دخی قوصیق	ای اوغل ایمن بولمه آنک مکرندن

هل نفاق

در صفت

در جهنم دان منافق را وثاق
جهنمه ديب بيل منافقه اورنى
زان سبب مَقهور قَهْر قاهرست
شول سبیدن قاهر بولغوجى الله تعالى نك قهر
صفتى برله قهر لشمشور

دور باش ای خواجه از اهل نفاق
یراق بول ای خواجه نفاق اهلندن
سه علامت در منافق ظاهرست
اوج علامت منافقه ظاهر دور

قول او نبود بغیر از کذب و لاف
آنک سوزی بولماس یالغاندن باشقه دخی لافدن باشقه

وعدّ های او همه باشد خلاف
آنک وعده لری بارچہسی بولور خلاف
موءمنان را کم اعانت میکند
موءمنارکا آز یاردم قبله دور

هم امانت را خیانت میکند
ینه امانتکا خیانت قبله دور
زان نباشد در رُخس نور و صفعا
آنکچون بولماس ینکاغنده نور دخی صافقا

نیست در وعده منافق را وفا
یوقدور وعده منافقنک وفاسی

نیست بادا تخمش از روی زمین
یوق بولسون آنک اورلغی بیر یوزندن
تیغ را از بهر قتلش تیزکن
فالچنی آنی اولتورمک اوچون اونکن قبل
منزل او در تک چه میشود
آنک اورنی قوی توبنده بوله دور

تا نه پنداری منافق را امین
البته کمان قبله منافقنی اشانچلی ديب
از منافق ای پسر پرهیزکن
منافقن ای اوغل صافلان
با منافق هرکه همره میشود
منافق برله هرکیم یولداش بولسه

در علامت تقوی

کی بود نسبت تقی را باشقی
نیناک بولور تقوا قبلغوجینک نسبتی باورغه

سه علامت باشد اندر متقی
اوج علامت بولور تقوا قبلغوجیده

تائیندازد ترا در کار بد
 تاینکه سالمسون سنی باوز اشکا
 وز طریق کذب باشد بر کران
 یالغان یولدن بولور برچپنده
 تانیفتند اهل تقوی در حرام
 توشسون اوچون تقوا اهلی حرامغه

بر حذر باش ای تقی از یار بد
 صافلامق اوز زینه بول ای تقوا قیلغوچی باوز
 کم رود دیگر دروغش بر زبان
 آز کینار اینچی آنک یالغان نیلکا
 از حلال پاک کم گیرند کام
 پاک حلالدن آز آلور لر مقصودنی

در علامت اهل بهشت

باشد آن کس بیشک از اهل بهشت
 بولور اول کشی شکسز جنت اهلندن
 میدهد آینهء دل راجلا
 بیره دور کونکل کوز کینسه یاقتلغنی
 حق زنار دوزخش دارد نگاه
 خدای تعالی آنی جهنم اوتندن توتار صافلاب
 ایزدش از اهل جنت کی کند
 خدای تعالی آنی جنت اهلندن قچان قیلور
 خواهد او عنر کناه خویشتن
 نلار اول اوزینک کناهنسک عنرنی
 وزبدان و مفسدان بیزار باش
 باوزلردن دخی مفسدلردن بیز کوچی بول

هر که را باشد سه خصلت در سرشت
 هر کیمک بولسه اوچ اش طبیعتنده
 شکر در نعما و صبر اندر بلا
 شکر قبلماق نعمتلرده دخی صبر قبلماق بلاده
 هر که مستغفر بود اندر کناه
 هر کیم استغفار و توبه قیلغوچی بولسه کناهده
 معصیت را هر که پی در پی کند
 کناهنی هر کیم برس آرندن برسون قیلسه
 هر که ترسد از آله خویشتن
 هر کیم قورقسه اوزینک خدا سندن
 ای پسر دائم با استغفار باش
 ای اوغل همیشه توبه برله بول

در فضیلت صدقه دادن بدست خویش

خیر خود را وقف هر درویش کن
 اوز نكنك خیر نكنی هر درویشكا
 وقف قبل به بود آن كز پی اوصد دهند
 آرتق بولور آندن کیم آنك صونكند
 بوز در هم بیرو رلر بهتر از بعد
 تو صد مثقال زر آرتق راق
 بولور سندن صونك بوز مثقال
 آلتوندن

کز زپا افتاده از دست جوع
 اكر چه آياقندن نوشكان بولسانكده
 یعنی بقلغان بولسانكده
 آچلق قولندن

باز میل خوردن آن قی کند
 ینه میل قبلسه اول قوصقنی
 بیبكا میرسد کز باز کیرد زان
 پسر چی ابرشه دور یعنی دورستدورا
 کز قایتوب آلسه اول

آنچه کس را داده دیگر مگوی
 اول نرسهنی کیم کشیکا
 بیرسانك ایکنچی اینمه سوداورا
 در عقب ماتم بود آنك
 شادلغینك آخرنده بتمك
 قایغوس بولور

جای شادی نیست دنیا هوشدار
 شادلق اورنی نوکلدور
 دنیا هوش توت

گر کنی خیری بدست خویش کن
 اكر قیلسانك براید کولکنی
 اوز قولنك برله قبل یکدرم
 کان را بدست خود دهند بر درهم
 کیم آنی اوز قوی برله
 بیرو رلر کز به بخشی
 خود یکی خرمای تر اكر
 باغشلاسانك اوزنك
 بریوش خرمانی

هر چه بخشیدی مکن بآن رجوع
 هر نرسه احسان قیلسانك
 قبلمه آنك اوز رینه قایتما قنی
 یعنی احسان قیلغان نرسهنی
 قایتوب آله این بدان ماند که
 شخصی قی کند اوشبو
 شونكا اوشایدور کیم
 بر کشی قوصسه با پسر
 کز چیزیکه بخشد پدر او
 غله اكر بر نرسهنی
 کیم باغشلاسه آنا

ای پسر شادی بمال و زر مجوی
 ای اوغل شادلقنی مال
 برله دخی آلتون برله ایستمه شادی
 دنیا سراسر غم بود دنیانك
 شادلغی باشدن باشغه
 یعنی بارچهسی قایغو بولور

امر لا تفرح زقرآن کوش دار
 شادلانمه دیکن امرنی
 قرآندن ایشت

این سخن دارم ز استادان سبق
بوسوزنی تو نام یعنی آلدوم استادلردن سبق

شادمانانرا ندارد دوست حق
شادلانغوچیلرنی دوست تونماس الله تعالی

در بیان نصایح میگوید

روی دلرا جانب دل جوئی کن
کونکل یوزنی کونکل ایستا کوچی طرفینه قبل
لیک از دنیا فرح کردن خطاست
لیکن دنیادن شادلانغی خطادور
غم شود یار فرح جویند کان
فایغوبولور آخرت شادلغنی ایستکوچیلرنک بولد اش
عاقبت بر پای بیند تیشه
آخر آیاقده کورور آی بالطنی
هر کسی دارد غم خویش ای پسر
هر کشی تونادور اوزینک فایغوسنی ای اوغل
از برای آنکه باشی حق پرست
آنکچون کیم بولور سن خدای تعالی کا طابنغوچی
با حیا و با سخا وجود باش
اویات برله دخی سخا و یومار دلق برله بول
زنده دار از ذکر صبح و شام را
ترک تون ذکر دن ابرتنی دخی کچی

ای پسر با محنت و غم خوئی کن
ای اوغل محنت برله دخی فایغو برله عادت قبل
کفر فرح داری ز فضل حق رواست
اگر شادلغنی تونسانک الله تعالی فضلندن درست دور
حزن و آند وهست قوت بندگان
کویمنک دخی فایغور مقدر بنده لرنک آزوقی
هر که را نبود بدل آندیشه
هر کیمینک بولماسه کونکلنده آخرت فکری
از چه موجودی بیندش ای پسر
نی نرسه اوچون بولدنک سن اوپله ای اوغل
کرد ایزد مرترا از نیست هست
قبلی الله تعالی سنی یوقدن بار
تاتو باشی بنده معبود باش
مادامکه سن بوله سن معبود حقیقی بولغان
الله تعالی کا خالص عبد و بنده بول
مکذران در خواب و خورایام را
اونکارمه یوقیده دخی آشامقده کونلرنی

روز و شب میباید دائم در دعا
 کچه کوندوز بول همیشه دعاده
 رونیکوی کن نیکوی در نهان
 باربخش بولسانک قبل بخشیلغنی باشرونده
 معصیت کم کن بعالم زنهار
 کنهنی آز قبل یعنی برده قبله دنیاده زنهار
 ایزد اندر رزق او نقصان کند
 خدای تعالی آنک رزقنده کیملکنی قبلور
 در سخن کذابرا نبود فروغ
 سوزده بالغانچیه بولماس رونق
 خواب کم کن باش بیدارای پسر
 یوقنی آز قبل یعنی آز یوقله بول او یاو ای اوغل
 از نصیب خویش نقصان میکند
 اوزینک نصیبندن کیملکنی قبله دور
 آندوه بسیار پیری آورد
 کوب قایغو قارتلغنی کیلتورور
 ناپسند ست این بنزد خاص وعام
 لایق نوکلور بواش حاصلر قاشنده دخی عامیلر
 کر همی خواهی تونعمت از خدای
 اکر او شبونی نلاسانک سن نعمتی خدای تعالی دن

نا فزاید قدر و جاهترا خدا
 ناینکه آرتورور قدرنگ و مرتبه نگی خدا
 تا شود عمرت زیاده در جهان
 ناینکه بولور عمرنگ آرتوق دنیاده
 تا نکاهد روزیت در روزگار
 ناینکه آز بولماس رزقنگ زمانه ده
 هر که رُو در فسق و در عصیان کند
 هر کیم یوزنی فسقه دخی کنه ده قبلسه
 کم شود روزی ز گفتار دروغ
 آز بولور رزق بالغان سوزدن
 فاقه آرد خواب بسپار ای پسر
 فقیرلکنی کیلتورور کوب یرقی ای اوغل
 هر که در شب خواب عریان میکند
 هر کیم کبچک بالنگاچ یوقنی قبلسه یعنی بالنگاچ یوقلسه
 بول برپاهم فقیری آورد
 آباق اوزره بول قبلماق ینه فقیرلکنی کیلتورور
 در جنابت بد بود خوردن طعام
 جنبلکده قباحت بولور طعام آشامق
 ریزه نان را میفکن زیر پای
 ایکم والچغنی صالمه آباق آستینه

نفسرا خوردن میاموز ای پسر
نفسکا آشامقنی اوکرتمه ای اوغل

پیشتر از شام خواب آمد حرام
آخشامدن اول یوقی کیلدی حرام یعنی حرام بولدی

در میان آفتاب و سایه خواب
قویاش برله کولهکا آراسنده یوقلامق

باشدت تنها سفر عین خطر
بولور سنکا بالغز سفر قیلماق هلاک لفقنک اوزی

استماع علم کن ز اهل علوم
علمنی ایشت علم اهلندن

روز اگر بینی توروی خود رواست
کوندوزا کر کور سنک سن یوز نکنی درستدور

مونسى باید که نزد یکت بود
ایبداش کیرک کیم سنک فاشکنده بولور

نزد اهل حال سرد آمد چویخ
حال اهلی فاشنده صالغن کیلدی بوز کبی

در میان شان نیایی ز نهار
آلارنک آراسنده کبلمه یعنی آلارنک
آراسندن اونمه ز نهار

خواب کم کن اول روزای پسر
آز یوقله کورنک اولنده ای اوغل

آخر روزت نیکو نبود منام
کورنک آخرنده بخشى بولماس یوقلمق

اهل حکمت را نمی آید صواب
حکمت اهلینه کبلمیدور درست یعنی
حکمت اهلاری فاشنده درست توکلدور

ای پسر هرگز مرو تنها سفر
ای اوغل اصلا بارمه بالغز سفرکا

دست را در رخ مزن شومست شوم
قولنی ینکاغفه اورمه یعنی قولنی ینکاغفه ویوزکا
قویوب یوز ایله آنکلاطیانق شومدور مبارک ابدسور

شب در آینه نظر کردن خطاست
کچهده کوز کبکا فارامق خطادور

خانه کرتنها وتاریکت بود
بورط اکر بالغز دخی فارانغو بولسه

دست را کم زن تودر زیر زنج
قولنی آزاور یعنی برده اورمه ایباک استینه
یعنی ایباک استینه قولنکنی قویوب آنکلاطیانمه

چار پارا چون به بینی در قطار
دورت آیاقلی حیوانلرقی نچان کورسانک
قطارده یعنی برسی آرتندن ایکنچسی نزلکن

خَاك رُوْبَه هَم مَمَان در زیر در

سبورلش چوبنی ینه قویمه ایشک آستینه یعنی
ایشک آرطینه سبورلش چوبنی جیوب قویمه

نعمت حق بر تو میگردد حرام

خدای تعالی نك نعمتی سنکا حرام بولور

بی نوا کردی وافتی در زوال

قبر بولورسن دخی نوشرسن ضعیف لککا

از برای دست سُستَن آب جوی

قول یوماق اوچون صونی ایسته

کم شود روزی ز افعال چنین

آز بولور رزق اوشبونك کبی فعل لر دن

باش دائم از چنین خصلت بدر

بول همیشه اوشبونك کبی خصلتدن بر طرف

وقت خود را دانکه غارت میکنی

اوزنك وقتنکی بیل کیم طالنمش قبله سن

باید از مردان ادب آموختن

کیرک ایرلردن ادبنی اوکرنک

روزیت کم کردای درویش پیش

رزقنک آز بولور ای درویش آرتق

شب مَزَن چاروب هرکز خانه در

کبچده اورمه سبورکنی اصلا اویده یعنی
سبورمه اصلا کبچده بورطنی

کر بخوانی اب و اُمّت را بنام

اگر اوقسانك یعنی چاقوسانك آنانکنی دخی
آنانکنی اسم لری برله

کر بهر چوبی کنی دندان خلال

اگر هر بغاج برله قیلسانك نش آرا لامنی

دست راهز کز بخاک و کل مشوی

قولنی اصلا توفراق برله دخی بالحق برله یومه

ای پسر بر آستان در مشین

ای اوغل ایشک بوساغه سینه اولتورمه

تکیه کم کن نیز در پهلوی در

طاینماقنی آز قیل ینه ایشک ینکاغینه

در خلاجه کر طهارت میکنی

نرد خانه ده اگر طهارت قیلسانك

جامه را بر تن نشاید دوختن

کیومنی تنده یعنی کبکان کوی پارامس تکمک

کر بد امن پاک سازی روی خویش

اگر اینک برله پاک قیلسانك یوزنکنی

از پیکه رفتن نیابی هیچ سود

ایرته بارمقدن ناباس سن هیچ فائدهنی

رَه میده دود چراغ اندر دماغ

یول بیرمه چراغ توتونینه میده یعنی چراغ
توتوننی بورنگه بیرمه

آنکه خاص آن تو باشد خوشترک
اول کیم خاص اوزنکنک بولسه بخشیراق

زانکه می آرد فقیری ای پسر
آنکچون کیم کیلتورور فقیرلکنی ای اوغل

باشد اندر ماندنش نقصان قوت

بولور آنی قوبماقده رزقنک کیملکی

ریش خشک خویش راشانه مکن

اوزنکنک قوری صفالکنی نارامه

چون توره واری بره لنگی مکن

بورغه آت کبی بولسانک یولده آتساقلقنی
قیلمه

دیر رو بازارو بیرون آی زود

کچکوب یعنی صونک بار بازارغه دخی طش کیل
یعنی بازاردن چیف اوینککا قایت تیز

نیک نبود کرکشی از دم چراغ

بخشی بولماس اگر اولتورسانک صولودن
چراغنی یعنی چراغنی اوروب سوندرمه

کمزن اندر ریش شانیه مشترک
آزاورصقالده اورناق طراقتنی یعنی اورناق
طراق ایله صقال نارامه

از کدایان پارهای نان نحر
سافلردن ایکمک صنفلرنی صانوب آلمه

دورکن از خانه تار عنکبوت

یراق قبل اوبدن اورمکوچ اویاسنی

خرج را بیرون زاندازه مکن

خرجاتنی اولچاودن طش قیلمه

دست رس کر باشدت تنکی مکن

ایرشکوچی قول اگر بولسه سنک یعنی دولتنک
بولسه طارلقنی قیلمه

در بیان نوائد صبر

رومکن از دیدن سختی کران

یورنی قیلمه قاتیلقنی کورمکن آغر

تا شوی در روزگار از صابران

تاینکه بولورسن زمانده صبر قیلغوچیلردن

روی خود کز ترش سازی از بلا
 اوزنکنک یوزنکنی چتق قیلسانک بلادن
 بی شکایت صبر تو باشد جمیل
 شکایتسز سنک صبرنک بولور کورگام
 در بلا وقتی که صابر نیستی
 بلا وقتنده کیم صبر قیلغوجی بولماسانک
 کر نباشد فخر از درویشیت
 اگر بولماسه ماقتانق فقیر لکنکن
 کر همه جنبش^۱ بفرمان باشدت
 اگر بار چه تبر نمکنک الله تعالی نک فرمانی برله بولسه
 کر نه گردی ای پسر کرد خلاف
 اگر ایلاتمه سنک ای اوغل خلاف تیکراسنده
 کر همیداری فرحرا انتظار
 اگر توتسانک شادلانمقغه انتظاری
 بنده از خدمت بعقبی میرسد
 بنده خدمتدن آخرت مرتبه سینه ایرشور
 حرمتت در خدمت آرام دلست
 حرمتنک خدمنده کونکل طچلغیدور

خویشرا از صابران مشمر هلا
 اوزنکنی صبر قیلغوجیلردن صایمه البته
 با کسی کم کن شکایت از جلیل
 کشیکا آزیل یعنی برده قیلمه شکایتنی الله تعالی دن
 نزد اهل صدق شاکر نیستی
 صدق اهلی فاشنده شکر قیلغوجی توکل سن
 کی باهل فقر باشد خویشیت
 چنان فقیرلک اهلی برله بولور قرنداش و دوستلغنک
 حرمت از خدمت فراوان باشدت
 حرمتنک خدمتدن کوب بولور
 آنکهی زبید ترادر صبر لاف
 آندن صونک کیلشور سنکا صبرده لاف قیلماق
 در بلا نبود بصیرت هیچ کار
 بلا حالنده بولماس صبر برله سنکا هیچ اش
 بلکه از حرمت بمولی میرسد
 بلکه حرمتدن خدای تعالی کا ایرشور
 هر که خدمت کرد مرد مقبلست
 هر کیم خدمت قیلسه اقباللی ایردور

در بیان تجرید و تفرید

کر خرد داری ز اهل دید شو
 اگر عقل توتسانک کورمک اهلندن بول

کر صفا می بایدت تجرید شو
 اگر صافلق کبرک بولسه سنکا مجرد بول

ترك دعوى هست تجريد اى پسر
 دعوانى قويماق بولغوچيدور تجريد اى اوغل
 اصل تجريدت و دَاعِ شهوتست
 تجريدنكنك اصلى شهوتنى قويماقدور
 كردهى يك باره شهوترا طلاق
 اكر بيرسنگ بريولى شهوتكا طلاقنى
 كرتو بيريدي ز موجودات اميد
 اكر سن كيسسانك مخلوقلردن اميدنى
 اعتمادت چون همه برحق بود
 طابانماقنك نچان بار چهسى خداى تعالى غه بولسه
 ترك دنيا كن براى آخرت
 دنيا قويماقنى قبل آخرت اوچون
 كر ييابهى از سعادت اين مقام
 اكر تابسانك ايدكولكدن بو اورنى يعنى
 دنيا قويماق مرتبه سنى

فهم كن معنى تفريد اى پسر
 آنكلاغل تفريد معناسنى اى اوغل
 بلكه كلى انقطاع لذتست
 بلكيم لذندن بالكلية كيسلمكدور
 آن زمان كُردى تودر تفريد طاق
 اول زمانده بولورسن تفريده بالغز
 آنكه از تفريد كُردى مستفيد
 اول وقتده تفريدن بولورسن فائده آغوچى
 آن دمّت تفريد جان مطلق بود
 اول صولوده سنكاجانك تفريدى مطلق بولور
 وز بدن بر كَش لباس فاخرت
 نندن صال ماقناولى كيومنى
 صاحب تجريد باشى والسلام
 تجريد ايباسى بولورسن والسلام

وآنكه از تفريد كويندت سبق
 اول وقتده تفريدن ايتورلر سنكا سبقنى
 تابهر فرقى نشينى كرد باش
 تاينكه هر باش توبه سينه اونورسانك توران بول
 قدر خود بشناس و هر جايى مكرد
 اوز قدر نكنى طانغل دخى هر اورنده يورمه

ترك دعوى هست تجريد اى پسر
 دعوانى قويماق بولغوچيدور تجريد اى اوغل
 اصل تجريدت و دَاعِ شهوتست
 تجريدنكنك اصلى شهوتنى قويماقدور
 كردهى يك باره شهوترا طلاق
 اكر بيرسنگ بريولى شهوتكا طلاقنى
 كرتو بيريدي ز موجودات اميد
 اكر سن كيسسانك مخلوقلردن اميدنى
 اعتمادت چون همه برحق بود
 طابانماقنك نچان بار چهسى خداى تعالى غه بولسه
 ترك دنيا كن براى آخرت
 دنيا قويماقنى قبل آخرت اوچون
 كر ييابهى از سعادت اين مقام
 اكر تابسانك ايدكولكدن بو اورنى يعنى
 دنيا قويماق مرتبه سنى

كر ز عقبى دست شويى بهر حق
 اكر آخرندن قول يوسانك الله تعالى اوچون
 رو مجرد باش و دائم فرد باش
 بار مجرد بول دخى هميشه بالغز بول
 كرد كبر و عجب و خود را يى مكرد
 تكبرلك تيكراسنده دخى عجب دخى اوزنى
 كورمك تيكراسنده ايلانه

هر که کرد کوره انکشت کشت
هر کیم کومر او چاغینک تیکراسندن اوتسه
وانکه باعطار میگردد قریب
اول کیم خوش ایس صانوجیغه بولسه یاقن
همنشین صالحان باش ای پسر
ایذ کولر برله اولتورداش بول ای اوغل
جانب ظالم مکن میل ای عزیز
ظالم طرفینه میل قیلمه ای عزتلو
روزاهل ظلم بگریز ای فقیر
بار ظلم اهلندن قاچ ای فقیر
صحت ظالم بسان آتشت
ظالمک صحبتی اوت اوخشاشلیدور
از حضور صالحان صالح شوی
ایذ کولرنک آلدنک حاضر بولماقن ایذ کوبولورسن
هر که او با صالحان همدم شود
هر کیم اول ایذ کولر برله ایبداش بولسه
ای پسر مکنار راه شرع را
ای اوغل قویمه شریعت بولنی
از شریعت کرنهی بیرون قدم
شریعتن اکر قویسانک طش آیاقنی
هر که در راه ضلالت میرود
هر کیم از غلغ بولنده باره دور

جامه ازدودش سیاه وزشت کشت
کپومی توتونندن قره دخی قباحت بولور
اوهمی یابد زبوی خوش نصیب
اول تابار خوش ایسندن اولشنی
دور باش از رند و قلاش ای پسر
یراق بول عباردن دخی کیسه کبسو چیدن ای اوغل
ورکنی کردی از ان خیل ای عزیز
اگر قیلسانک بولورسن اول کروهدن ای عزتلو
تاسوزی زاتش تیز ای فقیر
تاینکه کویمس سن اونکن اونندن ای فقیر
زانکه خلق آزار و تنگ سر کشت
آنکچون کیم خلق رنجتکوچی دخی آچولی باش تارنتو
ورنشینی بابدان طالح شوی
اگر اولتورسانک یاوزلر برله یاوز بولورسن
در حریم خاص حق محرم شود
الله تعالی نک خاص درکاهنده محرم بولور
اصل یابی کر بگیری فرع را
اصلنی یعنی توبنی تابارسن اکر توتوسانک بوتاقنی
در ضلالت آفتی ورنج والم
ضلالتغه توشارسن دخی رنج والمکا
وز ضلالت در بطالت میرود
از غلغدن شغل سرلکک باره دور یعنی مهمل بوله دور

در سخا و مردمی مشهور باش
 یومار طلقه دخی ایرلکده شهرتلی بول
 در عذاب آخرت ماند مقیم
 آخرت عذابنده قالور دائم
 تانه کردی خوار و بید نام ای اخی
 تاینکه بولماس سن خوردخی یاوز اسملی ای قرنداش
 روز و شب خمائف زقهر مالکست
 کچه کوندوز قور قورچیدور مالکنک قهرندن
 تانیفتی خوار در نار ای پسر
 تاینکه توشمس سن خور بولوب اونغه ای اوغل

حق طلب و زکار باطل دور باش
 حقنی ایسته باطل اشدن یراق بول
 هرکه نکزیند صراط مستقیم
 هرکیم اختیار قبلماسه طوغری بولنی
 در ره شیطان مزین کام ای اخی
 شیطان بولنده اورمه آدیمنی ای قرنداش
 هرکه در راه حقیقت سالکست
 هرکیم حقیقت بولنده یور کوچیدور
 بر خلاف نفس کن کار ای پسر
 نفسنک خلافته قبل اشنی ای اوغل

در بیان صفت مقبلان

مقبلست آنکس که کیرد این سبق
 مقبل دور اول کشی کیم آلور بوسبقنی
 با سخای نفس باشد تازه روی
 نفسنک یومار دلغی برله بولور آچق یوزلی
 هم نظر پاک از خیانت باشدش
 ینه کوزی پاک خیانتدن بولور آنک
 باشد آنکس مؤمن پرهیز کار
 بولور اول کشی مؤمن کناهدن صافلانغوچی
 تو طمع زان یار بردار ای پسر
 سن طمعنی اول دوستدن کوتار ای اوغل
 دوست شمارش بد و همدم مباش
 دوست صابمه آنی آنک برله یولدش بولمه

چار چیزست از کرامتهای حق
 دورت نرسه دور الله تعالی نک کرامتلرندن
 اول آن باشد که باشد راست کوی
 اول اول بولور کیم بولور راست اینکوچی
 بعد از آن حفظ امانت باشدش
 آندن صونک امانت صافلامق بولور آنک
 هر که را حق داده باشد این چهار
 هر کیم کاخد ای تعالی بیرکان بولسه بودورتنی
 یاربند باشد زیانکار ای پسر
 یاوز دوست بولور زیانلی ای اوغل
 هر که میکوید بدیهای توقاش
 هر کیم ایسته سنک یاوز لقلرنکنی آشکاره

دوستی هرگز مکن با پاداه خوار
 دوستلنی اصلا قیامه شراب ایچکوچی برله
 منعمی کر می کند منع زکات
 دولتی کیمسه اگر منع قیامه یعنی بیر مسه زکاتنی
 دور باش زانکس که خواهد از تو سود
 یراق بول اول کشیدن کیم تار سندن ربانی
 ای پسر از سود خوران دور باش
 ای اوغل ربا آشاغوچیلردن یراق بول
 آنکه از مردم همی کیرد ربا
 اول کیم کشیدن آلا دور ربانی
 بر سر بالین بیماران گذر
 سرخاولرنک یاستوقی باشینه اوت یعنی
 سرخاوبولغان کشیلرنک حالتی صورارغبار
 تاتوانی تشنه را سیراب کن
 قوتنک بنسه صوساغوچینی صوغه نوق قیل
 خاطر ایتام را دریاب نیز
 یتیم لرنک کونکنی تاب ینه
 چون شود کریان یتیمی ناکهان
 قچان بولسه بغلاغوچی بر یتیم آنکسزدن
 چون یتیمی را کسی کریان کند
 قچان بر یتیمی برکشی بغلاغوچی قیامه
 آنکه خنداند یتیمی خسته را
 اول کیم کولدورسه خسته یتیمی

از چنان کس خویشتن را دور دار
 اوشانداق کشیدن اوزنگنی یراق توت
 دور از وی باش تا داری حیات
 یراق بول آندن مادامکه ترک بولسانک
 کر سر خود بر قدمهای تو سود
 اگر باشنی سنک آیاقلارنگه سور سه ده
 خصم ایشان شد خدای نور پاش
 آلارنک خصمی بولدی نور صاچغوچی خدای تعالی
 زنهار اورا نکویی مرحبا
 زنهار آنکا ایتمه مرحبا دیب
 زانکه هست این سنت خیر البشر
 آنکچون کیم بولغوچیدور بواش آدمیلرنک
 ایذ کورا کینک سنتی
 در مجالس خدمت اصحاب کن
 مجلسارده بولداش لرنک خدمتنی قیل
 تاترا پیوسته دارد حق عزیز
 ناینکه سنی توتاش توتار خدای تعالی عزیز
 عرش حق در جنبش آید آنزمان
 الله تعالی نک عرش ببرانمکا کیلور اول زمانه
 مالک اندر آتشش بریان کند
 مالک آنی اوتده کباب قیلور
 باز یابد جنت در بسته را
 آچق تابار ایشکی باغلانغان جنتی

از چنان کس دور میباشد ای پسر
 او شاداق کشیدن یراق بول ای اوغل
 تا عزیز دیکران باشی تونیز
 ناینکه ایکچی لرکا عزتلو بولور سن سینینه
 کین زسیرتهای خوب اولیاست
 آنکچون بو ولی لرنک بخش عادتلرند دور
 تانمیرد در برت دل ای غلام
 ناینکه اولمس تنکده کونکل ای یکت
 خوردن پر تخم بیماری بود
 کوب آشامق آرونک اورلغی بولور
 کاذب بد بخت را نبود وفا
 یاوز بختلی یالغانچیفه بولماس وفا
 مر بخیلانرا مروت کم بود
 صارانلرنک مروتی آز بولور
 ازوی واز فعل او بیزار باش
 آندن دخی آنک فعلندن بیز کوچی بول
 باش دائم طالب قوت حلال
 بول همیشه ایسته کوچی حلال طعمانی
 در تن اودل همی میرد تمام
 آنک تننده کونکل اوله دور بوتنلای

هر که اسرار ت کند فاش ای پسر
 هر کیم سنک سرلرنکی قیلسه فاش ای اوغل
 در جوانی دار پیرانرا عزیز
 یکتلکده نوت قارنلاری عزتلاب
 برضعیفان کر بیخشایی سزاست
 ضعیفلرکا اگر باغشلاسانک نیشلیدور
 بر سرسیری مخور هرگز طعام
 طوقلق اوستینه آشامه اصلا طعمانی
 علت مردم زپر خوری بود
 کشینک سرخاوی کوب آشامندن بولور
 راحتی نبود حسود شوم را
 بر راحتی بولماس شوم حسد قیلغوچیغه
 توبه بد خو کجا محکم بود
 یاوز خلقلینک توبسی نچان محکم بولور
 مر منافقرا تودشمن دار باش
 منافقلرنی سن دشمن توتوقچی بول
 تاشود دین تو صافی چون زلال
 ناینکه بولور سنک دینک صافی تانلی صوکی
 و آنکه باشد در پی قوت حرام
 اول کیم بولسه حرام طعام ایزنده یعنی قصدنده

در بیان صلّه رحم

تاکه کردد مدت عمر تو پیش
 ناکیم بولور سنک عمر نکنک مدنی آرتق

رو بر پرسیدن خویشان خویش
 بارسن صورامغه اوزنکنک قرنداشارنکنی

بیکمان نقصان پذیرد عمر او
 شکست کیملکنی قبول قبلور یعنی کیمور آنک عمری
 هرکه او ترک آقارب میکند
 هرکیم اول یا قنلرنی یعنی قزند اشلرنی ترک قبلسه
 کرچه خویشان تو باشند از بدان
 اگر چه سنک قزند اشلرنک بولسه لریاوزلردن
 هرکه او از خویش خود بیکانه کشت
 هرکیم اول اوزینک قزند اشندن بات بولسه
 یعنی قزند اشلکنی کیسوب یادلر قبیلندن بولسه
 چیست مردی ای پسر نیکو بدان
 فی نرسه دور ایرلک ای اوغل بخش بیل
 عذر خواهد مرد پیش از معصیت
 عذرنی تلار ایربولغان کشی کناهدن اول
 آنکه کار نیک مردان میکند
 اول کیم ایندکو ایرلرنک اشنی قبلور
 هرکه او باشد زمردان خدا
 هرکیم اول بولسه الله تعالی ایرلرنندن
 ای پسر در صحبت مردان در آی
 ای اوغل ایرنلر صحبتینه کیر
 هرکه از مردان حق دارد نشان
 هرکیم الله تعالی ایرنلرنندن توتسه علامتنی
 چون نخواهد مرد خصمانرا هلاک
 قچان تلامسه ایر دشمنلرغه هلاککنی

هرکه کرداند ز خویشاوندرو
 هرکیم دوندرسه قزند اشلردن بوزنی
 جسم خود قوت عقارب میکند
 اوزینک جسمنی چایانلارغه آزوق قبلسه دور
 بدتر از قطع رحم چیزی مدان
 یمانراق قزند اشلقنی کیسیمکدن بر نرسه نیله بیلله
 نامش از روی بدی افسانه کشت
 آنک اسمی یاوزلق بوزندن حکایت ومثل بولدی
 اولاً ترسیدن از حق در نهان
 اول قورقمق خدای تعالی دن یاشروندک یعنی اولاقنه
 باشدش طاعت پیش از معصیت
 بولور آنک طاعتی آرتق کناهدن
 باضعیفان لطفی واحسان میکند
 ضعیفلرکا مهربانچلق دخی احسان قبلور
 باشد اندر تنک دستی باسختا
 بولور تارقوللقده یعنی فقیرلکده بومارد
 تانظرها یابی از فضل خدای
 ناینکه نظر والتفاتلرنی تابارسن خدای تعالی فضلندن
 نکدراند عیب دشمن بر زبان ؟
 اونکارمس دشمن عیبنی تیلکایعنی دشمن عیبنی سوز
 وزغم مردم شود اندوه ناک
 کشینک قایغوسندن بولور قایغولی

کر رسد ظلم و جفا با او بسی
اگر ایرشده ده ظلم دخی جفا آنکا کوب
کی رود هرگز بدنبال مراد
نچان کینار یعنی کیتمس اصلانفس مزادی آرتندن
وانکھی راه سلامت پیش کیر
آندن صونک سلامت یولنی آله توت
یعنی سلامتک بولبغه کیر

می نچوید مرد انصاف از کسی
ایستمس ایر عدل لکنی کشیدن
هرکه پا اندر ره مردان نهاد
هرکیم آیاقنی ایرنلرنک بولینه قویسه
ای پسر ترک مراد خویش کیر
ای اوغل اوزنکنک مرادنکنی قویماقنی توت
یعنی اوّل نفسنک مقصودنی قوی

در بیان فقر میگوید

باتو کویم کردند اری زان خبر
سنگا اینیم اگر نوتماسانک آندن خبرنی
خویش را منعم نماید پیش خلق
اوزنی دولتی کورسانور خلقلر آلدنده
دوستی بادشمنان خود کند
دوستلغنی اوزینک دشمنلری برله قیلور
وقت طاعت کم نباشد از حرینی
عبادت وقتنده کیم بولماس قوتلیدن
مینماید در ترازو وفر بهی
کورسه نه دور اولچاوده سیمزلکنی
تانکه دارت بود پروردگار
ناینکه سنی صافلاغچی بولور الله تعالی
در سرای خلک محرم میشود
جنت سراینده محرم بولور

فقر را میدان چه باشد ای پسر
فقیر لکنی بیل فی نرسه بولور ای اوغل
کر چه باشد بی نوادر زیر دل
اگر چه بولسه ده فقیر ایسکی کیوم آستنده
کرسنه باشد دم از سیری زند
آج بولسه صولونی طوقلقدن اورور یعنی طوق دیرور
کر چه باشد لاغر و زار وضعین
اگر چه بولسه ده آرق دخی زار دخی وضعین
چون دل پر دارد و دست تهی
نچان طولی کونکنی نونادور بوش قولنی
ای پسر خود را بدرویشان سپار
ای اوغل اوزنکنی درویشلرکا طابشر
بافقیران هرکه همدم میشود
فقیرلر برله هرکیم ایداش بولسه

در بیان انقباه از غفلت گوید

غافلانه در ره باطل مباش

غافل رکی شیطان یولنده بولمه

چشم عبرت بر کُشاو لب ببند

عبرت کوزنی آج ایرنی باغلا

پند ناصح را بکوش جان شنو

نصیحت قیلغوچینک اوکتنی جان قولاغی برله ایش

کار با شیطان بانبازی مکن

اشنی شیطانغه اورتاقلق برله قیلمه

عمر بر باد از تبّه کاری مده

عمرنی بیلکا بوزوق اشدن بیرمه

راه حق را همچو ناپینا مرو

حق یولغه صوقر کی بارمه

زیر سقی بی ستون ساکن مباش

باغانه سز تو شام آستنده تورغوچی بولمه

خویشتن را سخره شیطان مساز

اوزنکنی شیطان کولکوسی دوزمه

عمر خود را هم سراسر باد کیر

اوزنکنک عمرنکنی ینه باشدن باشقه یعنی بارچه سنی

ییل نوت یعنی ییل کی نیز اونکوچی صای

از خدای خویشتن غافل مباش

اوزنکنک خدانکندن غافل بولمه یعنی

همیشه آنک ذکر ی برله مشغول بول

جای کریمه است این جهان دروی غنجد

یغلامق اورنیدور بودنیا آنده کولمه

همچو مور از حرص هر سوی مرو

قرمصقه کی حرصدن هر طرفه بارمه

ای پسر کُودک نه بازی مکن

ای اوغل صبی ایس سن اوینامه

نفس بدرا درکنه یاری مده

پاوز نفسکا کناهده یاردمنی بیرمه

هر کجا تهمت بود آنجا مرو

هر قایده تهمت بولسه اول اورنغه بارمه

دشمنی داری ازوایمن مباش

بردشمننی نوتسانک آندن ایمن بولمه

در ره فسق وهوا مرکب متاز

فسق یولنکدخی نفس آرزوسی یولنک آتنی چاپتورمه

چون سفر در پیش داری زاد کیر

آنکچون سفرنی آلدن توناسن آرقنی آل

نفس بدرا بالكد پامال كن
 ياوز نفسى نيبك برله آياق آستينه قبل
 از عذاب حق يكي اندیشه كن
 الله تعالى عذابدن بر كنه اويني قبل
 جاي غفلت نيست باچندين خطر
 غفلت اورنى ايمسور كرب خترلر برله
 هيچ خوفت نيست از نار سعيمر
 اصلا خوفك يوق جهنم اوتندن
 نكندرد بارت بسعى ديكران
 اوتمس يوكنك ايكنچي لرنك جهنم برله
 از خدايت نيست امكان كرز
 خدا نكدن يوقدور قاچماق امكاني
 ره روى ترك هواي خويش كير
 يول يورسنگ اوزنكنك مرادنك قوماقنى توت
 تانمانى روز محشر در عذاب
 تاينكه قالماس سن قيامت كونده عذابده
 تايبابى در بهشت عدن جاي
 تاينكه نابارسن عدن اوجماحنده اورنى
 بافقيران روز و شب ميده طعام
 فقيرلر كا كچه كوندوز بير طعامنى

اى پسر اندیشه از اغلال كن
 اى اوغل ساغشنى بغاولاردن قبل
 تانسوزى ساز كارى پيشه كن
 تاينكه جهنم اوتينه يانميه سن توزكلكنى هنر قبل
 جمله را چون هست بر دوزخ كدر
 بارچه كشينك باردور جهنم اوزرينه اوتمكى
 آتشي در پيش داري اى فقير
 الوغ اوتنى آله توتاسن اى فقير
 عقبه در راه است و بارت پس كران
 تاغ دخی چوقر بولده دور دخی يوكنك آغردور
 داري اندر پيش روز رستخيز
 توتاسن آله قيامت كوئنى
 اى پسر راه شريعت پيش كير
 اى اوغل شريعت يولنى آله توت
 كردن از حكم خداى خود متاب
 موبننى اوزنكنك خداينك حكمندن قايرمه
 شفقتى بنماي با خلق خداى
 شفقتنى كورسات خداى تعالى بنده لرينه
 تا دهندت جاي در دار السلام
 تاينكه بير ورلرسنكا اورنى دار السلام اوجماحنك

شاد اکر سازی درون خستہ را
 شاد اکر نوز سنک خستہ ننگ ایچنی
 هر که آرد این نصیحتها بجای
 هر کیم کیلتورسه بونصیحتلرنی اورنینه
 ور نیارد این وصیترا بجای
 اکر کیلتورسه بو وصیتنی اورنینه
 یا الهی رحم کن بر ما همه
 ای خدا رحمت قبل بزلرکا بارچه مزغه
 عاجزیم و جرمها کرده بسی
 عاجزمز کناهلارنی قیلغانمز کوب
 کر بخوانی ور برانی بنده ایم
 اکر اونده سنک اکر سور سنک قلزم
 رحمت حق باد بر روح کسی
 الله تعالی ننگ رحمتی بولسون شول کشینک روحینه
 هر که خواند این کتاب واعظی
 هر کیم او قسه بو واعظ کتابنی
 یاد کند در دعا ناظر ا
 ذکر قیلسون دعاده ناظمی

باز بینی جنت در بسته را
 آچق کورورسن ایشکی باغلانغان جنتنی
 در دو عالم رحمتش بخشد خدای
 ایکی عالمده آنکا رحمتنی باغشلار خدای تعالی
 دور ماند پیشکی او از خدای
 براق قالور شکسز اول خدای تعالی دن
 عفو کن جمله گناه ما همه
 عفو قبل بزنگ بارچه کناهمزنی بارچه مزنگ
 نیست مارا غیر تو دیگر کسی
 یوقدور بزلرکا سندن باشقه ایکنچی کشی
 هر چه حکم تست ازان خرسندہ ایم
 هر نرسه سنک حکمنک بولسه آندن خرسندمز
 کین نصایح را بخواند او بسی
 بونصیحتلرنی او قر اول کوب
 هم امید دارد ز فضل حافظی
 ینه امید توتسه حفظ قیلغوجی الله ننگ فضلندن
 هم فراموش نکند راقمرا
 ینه اونتماسون یاز غوجینی

تمت تمام

تمت تمام